

SEANCES DU MARDI 17 JUILLET 1979
VERGADERINGEN VAN DINSDAG 17 JULI 1979ASSEMBLEE
VOLTALLIGE VERGADERINGSEANCE DU MATIN
OCHTENDVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 1092.

MESSAGES:

Page 1092.

Chambre des représentants.

COMMUNICATIONS:

Page 1093.

Société nationale du Logement.

Dépenses en marge du budget.

PROJET DE LOI (Discussion):

Projet de loi tendant à maintenir la diversité dans la presse quotidienne d'opinion.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Van Herreweghe, rapporteur, De Bondt, Féaux, Pede, J. Humblet, De Rouck, Gijs, Lahaye, Mme Mayence-Goossens, MM. Seeuws, Storme, Perin, De Kerpel, p. 1093.

PROPOSITION DE LOI (Dépôt):

Page 1105.

M. van Waterschoot. — Proposition de loi tendant à réglementer la profession de promoteur immobilier.

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 1092.

BOODSCHAPPEN:

Bladzijde 1092.

Kamer van volksvertegenwoordigers.

MEDEDELINGEN:

Bladzijde 1093.

Nationale Maatschappij voor de Huisvesting.

Uitgaven buiten de begroting.

ONTWERP VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet tot behoud van de verscheidenheid in de opiniedagbladpers.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Van Herreweghe, verslaggever, De Bondt, Féaux, Pede, J. Humblet, De Rouck, Gijs, Lahaye, Mevr. Mayence-Goossens, de heren Seeuws, Storme, Perin, De Kerpel, blz. 1093.

VOORSTEL VAN WET (Indiening):

Bladzijde 1105.

De heer van Waterschoot. — Voorstel van wet tot reglementering van het beroep van bouwpromotor-projectontwikkelaar.

PRESIDENCE DE MME GOOR-EYBEN, DEUXIEME VICE-PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN MEVR. GOOR-EYBEN, TWEDE ONDERVOORZITTER

M. Mesotten, secrétaire, prend place au bureau.

De heer Mesotten, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 h 05 m.

De vergadering wordt geopend te 10 u. 05 m.

CONGES — VERLOF

MM. Belot et Van Elsen, retenus par des devoirs administratifs, jusqu'au 18 juillet; Noël de Burlin, pour raisons de santé, jusqu'au 20 juillet; Delmotte, Coppieters et Croux, en mission à l'étranger, jusqu'au 19 juillet; R. Gillet, pour raisons familiales, jusqu'au 20 juillet, demandent un congé.

Vragen verlof: de heren Beiot en Van Elsen, wegens ambtsbezigheden, tot 18 juli; Noël de Burlin, wegens gezondheidsredenen, tot 20 juli; Delmotte, Coppieters en Croux, met opdracht in het buitenland, tot 19 juli; R. Gillet, wegens familiale redenen, tot 20 juli.

— Ces congés sont accordés.

Dit verlof wordt toegestaan.

MM. Gerits, Vanderborcht et Van Canneyt, en mission à l'étranger, demandent de les excuser de ne pouvoir assister à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Gerits, Vanderborcht en Van Canneyt, met opdracht in het buitenland.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

MESSAGES — BOODSCHAPPEN

Mme le Président. — Par messages du 12 juillet 1979, la Chambre des représentants transmet au Sénat, tels qu'ils ont été adoptés en sa séance de ce jour, les projets de loi:

1° Contenant le budget des Dotations de l'année budgétaire 1979;

Bij boodschappen van 12 juli 1979, zendt de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat, zoals zij ter vergadering van die dag werden aangenomen, de ontwerpen van wet:

1° Houdende de begroting der Dotatiën voor het begrotingsjaar 1979;

2° Ajustant le budget des Dotations de l'année budgétaire 1978;

2° Houdende aanpassing van de begroting der Dotatiën voor het begrotingsjaar 1978;

3° Contenant le budget des Affaires culturelles communes de l'année budgétaire 1979;

3° Houdende de begroting van de Gemeenschappelijke Culturele Zaken voor het begrotingsjaar 1979;

4° Ajustant le budget des Affaires culturelles communes de l'année budgétaire 1978;

4° Houdende aanpassing van de begroting van de Gemeenschappelijke Culturele Zaken voor het begrotingsjaar 1978;

— Inscrits à l'ordre du jour.

Op de agenda geplaatst.

5° Ouvrant de nouveaux crédits provisoires à valoir sur le budget des Affaires régionales flamandes de l'année budgétaire 1979;

5° Waarbij nieuwe voorlopige kredieten worden geopend welke in mindering komen van de begroting van de Vlaamse Gewestelijke Aangelegenheden voor het begrotingsjaar 1979;

6° Ouvrant de nouveaux crédits provisoires à valoir sur le budget des Affaires régionales wallonnes de l'année budgétaire 1979;

6° Waarbij nieuwe voorlopige kredieten worden geopend welke in mindering komen van de begroting van de Waalse Gewestelijke Aangelegenheden voor het begrotingsjaar 1979;

7° Ouvrant de nouveaux crédits provisoires à valoir sur le budget des Affaires régionales bruxelloises de l'année budgétaire 1979;

7° Waarbij nieuwe voorlopige kredieten worden geopend welke in mindering komen van de begroting van de Brusselse Gewestelijke Aangelegenheden voor het begrotingsjaar 1979;

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financien.

8° Dérogeant à l'article 6 des lois sur la collation des grades académiques et le programme des examens universitaires, coordonnées par l'arrêté du Régent du 31 décembre 1949;

8° Tot afwijking op artikel 6 van de wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, gecoördineerd bij besluit van de Regent van 31 december 1949;

— Renvoi à la commission de l'Education nationale.

Verwezen naar de commissie voor de Nationale Opvoeding.

9° Portant approbation de la Convention relative au transport international de marchandises sous le couvert de carnets TIR et des Annexes, faites à Genève le 14 novembre 1975;

9° Houdende goedkeuring van de douaneovereenkomst inzake het internationale vervoer van goederen onder dekking van carnets TIR en van de Bijlagen, opgemaakt te Genève op 14 november 1975;

— Renvoi à la commission des Affaires étrangères.

Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Zaken.

10° Définissant les conséquences d'un arrêt d'acquiescement rendu par une cour d'assises;

10° Tot vaststelling van de gevolgen van een door een hof van assisen gewezen arrest van vrijspraak;

— Renvoi à la commission de la Justice.

Verwezen naar de commissie voor de Justitie.

Bij boodschappen van dezelfde dag zendt de Kamer aan de Senaat terug, zoals zij ter vergadering van die dag werden geamendeerd, de ontwerpen van wet:

1° Op het sociaal grondbeleid;

Par messages du même jour, la Chambre renvoie au Sénat, tels qu'ils ont été amendés en sa séance de ce jour, les projets de loi:

1° Relatif à la politique foncière sociale;

— Verwezen naar de commissie voor de Openbare Werken, de Ruimtelijke Ordening en de Huisvesting.

Renvoi à la commission des Travaux publics, de l'Aménagement du Territoire et du Logement.

2° Tot wijziging van de wetten op het lager onderwijs, gecoördineerd op 20 augustus 1957, ten einde in het door de Staat georganiseerd of gesubsidieerd lager onderwijs voor meisjes en jongens een gemeenschappelijk programma van manuele activiteiten en van beginselen van esthetica verplicht te maken;

2° Modifiant les lois sur l'enseignement primaire, coordonnées le 20 août 1957, en vue de rendre obligatoire dans l'enseignement primaire organisé ou subventionné par l'Etat un programme commun d'activités manuelles et d'initiation esthétique pour les filles et les garçons;

— Verwezen naar de commissie voor de Nationale Opvoeding.

Renvoi à la commission de l'Education nationale.

Par messages du même jour, la Chambre des représentants fait également connaître qu'elle a adopté, tels qu'ils lui ont été transmis par le Sénat, les projets de loi:

1° Contenant le budget du ministère des Travaux publics de l'année budgétaire 1979;

Bij boodschappen van dezelfde dag deelt de Kamer van volksvertegenwoordigers tevens mede dat zij heeft aangenomen, zoals zij haar door de Senaat werden overgezonden, de ontwerpen van wet:

1° Houdende de begroting van het ministerie van Openbare Werken voor het begrotingsjaar 1979;

2° Ajustant le budget du ministère des Travaux publics de l'année budgétaire 1978;

2° Houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Openbare Werken voor het begrotingsjaar 1978;

3° Contenant le budget du ministère des Affaires économiques de l'année budgétaire 1979;

3° Houdende de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1979;

4° Ajustant le budget du ministère des Affaires économiques de l'année budgétaire 1978;

4° Houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1978;

5° Contenant le budget de l'Education nationale — régime français — de l'année budgétaire 1979;

5° Houdende de begroting van Nationale Opvoeding — Franstalig regime — voor het begrotingsjaar 1979;

6° Ajustant le budget de l'Education nationale — régime français — de l'année budgétaire 1978;

6° Houdende aanpassing van de begroting van Nationale Opvoeding — Franstalig regime — voor het begrotingsjaar 1978;

7° Contenant le budget de l'Education nationale — régime néerlandais — de l'année budgétaire 1979;

7° Houdende de begroting van Nationale Opvoeding — Nederlandstalig regime — voor het begrotingsjaar 1979;

8° Ajustant le budget de l'Education nationale — régime néerlandais — de l'année budgétaire 1978;

8° Houdende aanpassing van de begroting van Nationale Opvoeding — Nederlandstalig regime — voor het begrotingsjaar 1978;

9° Contenant le budget de l'Education nationale — secteur commun aux régimes français et néerlandais — de l'année budgétaire 1979;

9° Houdende de begroting van Nationale Opvoeding — gemeenschappelijke sector van de Franstalige en de Nederlandstalige regimes — voor het begrotingsjaar 1979;

10° Ajustant le budget de l'Education nationale — secteur commun aux régimes français et néerlandais — de l'année budgétaire 1978;

10° Houdende aanpassing van de begroting van Nationale Opvoeding — gemeenschappelijke sector van de Franstalige en de Nederlandstalige regimes — voor het begrotingsjaar 1978;

11° Modifiant la loi du 29 mai 1952 organique du Conseil national du Travail;

11° Tot wijziging van de wet van 29 mei 1952 tot inrichting van de Nationale Arbeidsraad;

12° Contenant le règlement définitif du budget des services d'administration générale de l'Etat de l'année 1973 et de budgets d'organismes d'intérêt public pour l'année 1973 ou pour des années antérieures;

12° Houdende eindregeling van de begroting van de diensten van algemeen bestuur van de Staat van het jaar 1973 en van begrotingen van instellingen van openbaar nut van het jaar 1973 of voorgaande jaren;

13° Portant approbation de la Convention entre le Royaume de Belgique et l'Australie tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu, signée à Canberra le 13 octobre 1977;

13° Houdende goedkeuring van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en Australië tot het vermijden van dubbele belasting en het voorkomen van het ontgaan van belasting met betrekking tot belastingen naar het inkomen, ondertekend te Canberra op 13 oktober 1977;

14° Portant approbation de la Convention entre le Royaume de Belgique et la République de Côte-d'Ivoire tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu, signée à Abidjan le 25 novembre 1977;

14° Houdende goedkeuring van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Republiek Ivoorkust tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen, ondertekend te Abidjan op 25 november 1977;

15° Portant approbation du Protocole additionnel signé à Luxembourg le 21 juin 1977, modifiant la Convention belgo-franco-luxembourgeoise réglant l'exploitation du réseau des chemins de fer luxembourgeois, signée à Luxembourg le 17 avril 1946;

15° Houdende goedkeuring van het Toegevoegd Protocol ondertekend te Luxemburg op 21 juni 1977, tot wijziging van de Belgisch-Frans-Luxemburgse Overeenkomst inzake de exploitatie van het Luxemburgse spoorwegnet, ondertekend te Luxemburg op 17 april 1946;

16° Portant approbation des actes internationaux suivants:

1. Convention portant création de l'Organisation internationale de Télécommunications maritimes par satellites (Inmarsat) et Annexe.

16° Houdende goedkeuring van volgende internationale akten:

1. Verdrag inzake de Internationale Organisatie voor Maritieme Satellieten (Inmarsat) en Bijlage.

2. Accord d'exploitation relatif à l'Organisation internationale de Télécommunications maritimes par satellites (Inmarsat) et Annexe, faits à Londres le 3 septembre 1976;

2. Exploitation-Overeenkomst inzake de Internationale Organisatie voor Maritieme Satellieten (Inmarsat) en Bijlage, opgemaakt te Londen op 3 september 1976;

17° Portant approbation de l'Accord maritime entre l'Union économique belgo-luxembourgeoise et la République de Côte-d'Ivoire, signé à Abidjan le 25 novembre 1977;

17° Houdende goedkeuring van de Scheepvaartovereenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Republiek Ivoorkust, ondertekend te Abidjan op 25 november 1977;

18° Modifiant la loi du 16 mars 1971 sur le travail;

18° Tot wijziging van de arbeidswet van 16 maart 1971;

19° Modifiant les lois sur l'emploi des langues en matière administrative, coordonnées le 18 juillet 1966.

19° Tot wijziging van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966.

— Pris pour notification.

Voor kennisgeving aangenomen.

Bij boodschap van dezelfde dag zendt de Kamer van volksvertegenwoordigers ter informatie aan de Senaat, zoals zij ter vergadering van

die dag werd aangenomen, de resolutie betreffende de executieve van de Gemeenschappen en de Gewesten.

Par message du même jour, la Chambre des représentants transmet au Sénat, pour information, telle qu'elle a été adoptée en sa séance de ce jour, la résolution concernant l'exécutif des Communautés et des Régions.

— Voor kennisgeving aangenomen.

Pris pour notification.

COMMUNICATIONS — MEDEDELINGEN

Société nationale du Logement

Nationale Maatschappij voor de Huisvesting

Mme le Président. — En exécution de l'article 35 de l'arrêté royal du 10 décembre 1970 portant le Code du Logement, confirmé par la loi du 2 juillet 1971, le ministre des Finances transmet au Sénat, pour être déposés sur le bureau, le bilan de la Société nationale du Logement et le rapport du conseil d'administration faisant connaître la situation des affaires pour l'exercice 1978.

In uitvoering van artikel 35 van het koninklijk besluit van 10 december 1970 houdende de Huisvestingscode, bekrachtigd door de wet van 2 juli 1971, zendt de minister van Financiën aan de Senaat, om op het bureau te worden gelegd, de balans van de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting, alsmede het verslag van de raad van beheer, waaruit de stand der zaken blijkt voor het boekjaar 1978.

Il est donné acte de cette communication au ministre des Finances.

Van deze mededeling wordt aan de minister van Financiën akte gegeven.

Dépenses en marge du budget — Uitgaven buiten de begroting

Mme le Président. — En application de l'article 24, alinéa 2, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, le Premier ministre transmet au Sénat, par dépêches du 13 juillet 1979, des exemplaires des délibérations (n° 2677 et 2678), prises par le Conseil des ministres et relatives à des dépenses faites en marge du budget.

In uitvoering van artikel 24, 2de lid, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, zendt de Eerste minister, bij dienstbrieven van 13 juli 1979, aan de Senaat exemplaren over van de beraadslaging (nrs. 2677 en 2678), door de Ministerraad getroffen betreffende uitgaven gedaan buiten de begroting.

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financiën.

Mme le Président. — Il est donné acte de cette communication au Premier ministre.

Van deze mededeling wordt aan de Eerste minister akte gegeven.

ONTWERP VAN WET TOT BEHOUD VAN DE VERSCHIEDENHEID IN DE OPINIEDAGBLADPERS

Algemene beraadslaging

PROJET DE LOI TENDANT A MAINTENIR LA DIVERSITE DANS LA PRESSE QUOTIDIENNE D'OPINION

Discussion générale

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet tot behoud van de verscheidenheid in de opiniedagbladen.

Nous abordons l'examen du projet de loi tendant à maintenir la diversité dans la presse quotidienne d'opinion.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de verslaggever.

De heer Van Herreweghe, verslaggever. — Mevrouw de Voorzitter, Mijnheer de Eerste Minister, geachte collega's, ik zou mij ertoe kunnen beperken te verwijzen naar mijn verslag. Maar hiermee zou ik onrecht aandoen aan de leden van de commissie voor de Culturele Zaken en het Wetenschapsbeleid, aan de senatoren die in het debat over het behoud van de verscheidenheid in de opiniedagbladen hun

boeiende bijdrage leverden en aan de Eerste minister die op 28 juni en 3 juli jongstleden en vrij geanimeerde en diepgaande bespreking aan huidig wetsontwerp wijdde. Als verslaggever dank ik hen hierom evenals om hun goedkeuring van het verslag op 10 juli jongstleden.

Uit de bespreking is duidelijk tot uiting gekomen hoe elk initiatief voor steun aan de pers bij de senatoren positieve weerklank vindt.

Betreffende de onrechtstreekse hulp is men het ermee eens dat deze zeer doelmatig is en liefst zelfs verruiming of verhoging verdient.

Omtrent de rechtstreekse steun blijft twijfel bestaan nopens de doelmatigheid hiervan. Enerzijds is men algemeen van oordeel dat de steun die, ingesteld sinds 1974, dan toch al een totale hulp van één miljard heeft bereikt, niet substantieel genoeg is om werkelijk doeltreffend te zijn; en anderzijds heeft men het gevoel dat een gedeelte van de beschikbare kredieten worden afgeleid naar persorganen die deze steun niet nodig hebben. Bovendien zijn een aantal senatoren van oordeel dat de steun niet zou mogen beperkt blijven tot de dagbladpers maar zou dienen verruimd ook naar de weekbladpers toe.

Over het algemeen is men er zich van bewust, dat, wat de hulpmiddelen betreft, een onevenwicht zich elk jaar nog scherper aftekent tussen de geschreven pers en de audiovisuele informatiemedia, die in ons land een immer steviger monopoliepositie gaan innemen op de kosten van de gemeenschap.

Men stelt zich ook vragen omtrent het begrip « opiniepers ». Alleen als het antwoord komt op de vraag wat nu juist opiniepers is en als dit begrip duidelijk wordt omschreven zal men zich kunnen rekenen schap geven wie in dit land de opiniepers vertegenwoordigt. Daarom dringt men aan op een breed open debat betreffende het media-beleid. Dan zou moeten blijken dat niet alleen de dagbladuitgevers, maar evenzeer de journalisten evenals de andere werknemers in het dagbladbedrijf hun verantwoordelijkheid dragen zowel bij de vaststelling van de normen voor bepaling van onder meer de verdeelsleutels als bij de controle op de besteding van de ter beschikking gestelde steun.

Tenslotte werd onderstreept dat deze materie eerder tot de bevoegdheid van de respectieve cultuurgemeenschappen behoort. Hier toe zou een wetswijziging nodig zijn, waartoe men bereid blijkt te zijn.

Intussen wil het huidig wetsontwerp de steun aan de pers niet louter bevestigen, maar ook verhogen van 200 tot 225 miljoen voor 1979. Alhoewel het hier, evenmin als vorige jaren, niet gaat om een definitieve optie, wordt thans een organieke regeling ingesteld, die, in tegenstelling met vorige wetgeving ter zake welke beperkt bleef in de tijd, nu een normatief karakter zou aannemen en voor de toekomst alleen nog uitvoeringsbesluiten zou vergen. De commissie heeft bevestigd hoe zij erop staat dat deze ontwerp-besluiten vooraf aan het Parlement zouden worden onderworpen, wat door de Eerste minister werd bevestigd.

Hoe onvolmaakt dit wetsontwerp in zijn voorlopigheid ook moge zijn, toch ben ik ervan overtuigd dat het, net als in de commissie, door een meerderheid in de Senaat zal worden goedgekeurd. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mevrouw de Voorzitter, Mijnheer de Eerste Minister, geachte collega's, het komt niet alle dagen voor dat de titel van een wet op zo'n duidelijke wijze uitdrukt wat bij deze wet dient te worden geregeld. Ik zou durven te stellen dat het doel dat de regering nastreeft bij het voorleggen van dit wetsontwerp er hoofdzakelijk, zoniet uitsluitend, in bestaat bij te dragen tot het handhaven van de verscheidenheid in de opiniedagbladpers. Zulks brengt mee dat, in tegenstelling tot dit doel en niet in de eerste plaats en zelfs niet bijkomend, dit ontwerp niet op het oog zou hebben bij te dragen tot enige economische expansie of tot het handhaven van de tewerkstelling. Derhalve heeft dit wetsontwerp geen economische betekenis.

Het feit dat dit ontwerp aan het Parlement wordt voorgelegd door de Eerste minister zelf, schijnt deze thesissen te bevestigen. Mijn uiteenzetting steunt op deze stelling.

De vraag die voor mij belangrijk is, werd overigens ook gesteld op een of andere wijze, zoals blijkt uit het verslag van de heer Van Elewyck over de bespreking in de Kamer en uit het verslag van onze collega Van Herreweghe. De vraag is op verschillende manieren in verschillende teksten opgedoken. Hierop werd door onze verslaggever nog even gealludeerd.

Is het namelijk geen vergissing van de regering het nationaal Parlement uit te nodigen hierover te legiferen omdat in respect voor de culturele autonomie waarschijnlijk de stelling juist is dat deze aangelegenheid dient te worden geregeld bij decreet?

Krachtens het gekende artikel 59bis van de Grondwet werden de culturele aangelegenheden immers toegewezen en werd de cultuurautonomie ingesteld. De culturele aangelegenheden worden geëxpliciteerd bij de wet van 21 juli 1971, aangenomen met een dubbele meerderheid. Voor de opsomming refereer ik naar artikel 2 van die wet.

De juiste opvatting van de betekenis van de cultuurautonomie bestaat erin dat voor de aldus aangeduide culturele aangelegenheden de bevoegdheid berust bij de cultuurraden, wat ook inhoudt dat deze op dit terrein residuaire bevoegdheid bezitten. Zulks brengt mee dat de nationale wetgever de handen moet afhouden van deze materies.

In punt 6 van artikel 2 worden als culturele aangelegenheden genoemd de zaken die betrekking hebben op radio en televisie. Nu kan men stellen dat als een zeer extensieve interpretatie, de steun aan de opiniedagbladpers bij dit artikel als een culturele bevoegdheid wordt aangeduid. Ik repliceer hierop dat wij staan voor een schoolvoorbeeld van gevallen waarmee wij in de toekomst dagelijks zullen te maken hebben wanneer de bevoegdheden van de nationale Staat zijn opgesplitst in bevoegdheden voor de gemeenschappen, de gewesten en de nationale Staat. Het is inderdaad typisch voor onze samenleving dat vele aangelegenheden die in het verleden niet het voorwerp uitmaakten van staats- of overheidsbemoeiingen pas later in het vizier zijn gekomen van de regelingen van de wetgever of de decreetgever. Het volstaat de alfabetische lijst te overlopen van de onderwerpen die dit jaar in de *Handelingen* van de Senaat worden behandeld en deze te vergelijken met de onderwerpen die hier vóór tien of twintig jaar aan bod kwamen; vele items waarover thans wordt gesproken en gelegificeerd hebben betrekking op begrippen die tien of twintig jaar geleden niet bestonden.

Vandaar dat men de bevoegdheden voor culturele aangelegenheden niet in de expliciete formulering zelf kan vatten.

Indien ik goed ben ingelicht, Mijnheer de Eerste Minister, zijt u bij de voorbereiding van de ontwerpen van wet die in het najaar aan het Parlement zullen worden voorgelegd zich terdege bewust van die moeilijkheid, omdat u ernaar streeft bij de formulering van de bevoegdheden op gewestelijk en gemeenschapsvlak zo summier mogelijk te zijn. Indien dat juist is, — u schijnt instemmend te knikken, — zult u de thesissen die ik hier verdedig niet uit de weg kunnen gaan.

In de eerste plaats behoren de culturele aangelegenheden tot de bevoegdheid van de cultuurraden. Zij zijn in artikel 2 met name opgesomd, maar de residuaire bevoegdheid die wordt opgeroepen door het soort bevoegdheid die in deze opsomming is vervat dient aan de cultuurraden te worden toevertrouwd. Men schijnt dit overigens in zekere mate in de Senaat te hebben gevoeld. Dit ontwerp werd in de commissie voor de Culturele Zaken en het Wetenschapsbeleid onderzocht, hetgeen erop wijst dat ook het gevoelens dat deze aangelegenheid er een van sociaal-culturele aard is in de Senaat aanwezig is, maar dat dit gevoelens wegens het initiatief van de regering op onvolmaakte wijze tot uiting is kunnen komen omdat het niet anders kon dan een ontwerp van wet dat werd overgezonden voor onderzoek in de commissie voor de Culturele Zaken te behandelen.

Overigens, Mijnheer de Eerste Minister, blijkt uit de tekst van artikel 1 van het ontwerp dat voorligt, dat u in zekere mate mijn thesissen bijvalt. U blijft daarbij zowat tussen twee stoelen zitten. In artikel 1 zegt u dat de sommen die de regering, of het Parlement via de begroting, zal ter beschikking stellen in uitvoering van deze wet, tussen de twee cultuurgemeenschappen zullen worden verdeeld op een bepaalde wijze, dat ook de Duitse cultuurgemeenschap daarvan een gedeelte zal ontvangen en dat ook een gedeelte zal worden overgemaakt aan het agentschap Belga.

Het is opvallend dat u daarbij niet refereert naar de verdeelsleutels tussen de gemeenschappen, maar een forfaitaire verdeelsleutel hanteert die erop neerkomt dat de gemeenschappen op basis van pariteit met betrekking tot deze steun worden behandeld. Dat kan toch niet in overeenstemming zijn met de andere artikelen van het ontwerp van wet en met de suggesties en afspraken die daarover zijn gemaakt in verband met de uit te vaardigen koninklijke besluiten, wat de meer specifieke aspecten van de toepassing ervan betreft. Deze koninklijke besluiten zullen nationale besluiten zijn. Dan zijn de criteria waarop de staatssteun aan de dagbladopiniepers zal worden toegekend nationaal, maar dan zal bij het hanteren van de verschillende elementen van de criteria, wanneer zij in termen van geld moeten worden gevalideerd, een ander belang in acht worden genomen, omdat op voorhand forfaitair het aandeel van de éne en de andere gemeenschap en van de Duitstalige gemeenschap werd vastgelegd, zonder dat met die objectieve criteria van verdeling rekening werd gehouden.

U merkt wel, Mijnheer de Eerste Minister, dat u hier in een moeilijke positie geraakt. U wil volhouden in dit ontwerp dat dit een nationale wet is. De Koning zal besluiten nemen die gelden voor heel de natie, maar in de objectieve criteria voor de verdeling van de gelden

die u in selectieve of andere kenmerken opneemt in de uitvoering van deze wet, zijt u gebonden door de tekst van artikel 1. Het zou dus beter zijn dat u dit ontwerp intrekt en ontwerpen van decreet aan de beide cultuurraden voorlegt. Niets belet u de cultuurraden uit te nodigen, in zover een bicommunautaire instelling als Belga daaraan behoefte zou hebben, uit de dotaties die zij op basis van de verdeelsleutels krijgen in gemeenschappelijk overleg, zoals dat ook wordt bepaald in sommige koninklijke besluiten die intussen worden genomen, de hulp die zij op het ogenblik nuttig achten aan het agentschap Belga te verstrekken. Dan bent u in overeenstemming met de geest van de cultuurautonomie.

Waarom is de cultuurautonomie in dit land een dode letter gebleven? Daarop wordt best vandaag een antwoord gegeven wil men morgen niet in dezelfde valkuil trappen. Wanneer wij ons morgen gaan inspannen om door de grondwetsherziening een aantal zaken ten gronde te wijzigen, mogen wij de dag nadien niet terechtkomen in een beleid waarbij alles bij het oude blijft omdat men opnieuw alles restrictief gaat interpreteren. Hier kunt u nu bewijzen, Mijnheer de Eerste Minister, dat het uw opvatting is gezien de aangelegenheden die door artikel 59bis en door de quasi-constitutionele wetten in uitvoering daarvan genomen, aan de cultuurautonomie werden toevertrouwd, dat de residuaire bevoegdheid daaromtrent aan de cultuurraden toekomt en dat de nationale wetgever zich daarover moet onthouden. U begrijpt dat het mij derhalve niet gemakkelijk valt de regering te volgen, op het stuk van dit ontwerp hoewel er waarschijnlijk een belangrijke consensus is omtrent het principe — althans op dit ogenblik — vanuit het Rijk of vanuit de cultuurraden bij te dragen tot de handhaving van de verscheidenheid in de opiniepers.

Tenslotte wil ik de aandacht van de Senaat vestigen op de omvang van de overheidssteun in relatie met de doelmatigheid. Immers, als men de dagbladopiniepers wil steunen wordt er verwacht dat de steun doelmatig is, dit wil zeggen dat daardoor de verscheidenheid in stand wordt gehouden. Over de doelmatigheid is er in de verslagen van de heren Van Elewycck en Van Herreweghe niet opgenomen wat ik er graag in had gelezen.

Het probleem van de dagbladers heeft voornamelijk betrekking op de inkomsten. Die zijn niet in overeenstemming met de inspanningen die moeten gebeuren om het dagbladwezen in zijn verscheidenheid in stand te houden. De inkomsten bestaan hoofdzakelijk uit twee posten, namelijk de ontvangsten door de verkoop van het dagblad en de opbrengst van de publiciteit. Een eventueel manco kan onder meer door een staatssteun worden opgevuld, maar dit manco moet worden aangetoond en dat kan alleen maar door een vergelijking met de uitgavenzijde en daaromtrent is weinig of niets bekend. Ik heb de lijst nagekeken van de steun die in 1978 werd gegeven. Die lijst is als bijlage bij het verslag gevoegd. Ik vraag mij af of de regering wel beschikt over de balansen en de exploitatierekeningen van deze ondernemingen. Het komt mij voor dat voor vele dagbladen de uitgavenzijde voor een groot deel bestaat uit forfaitair aangerekende kosten omdat een groot stuk van de uitgaven die de dagbladuitgevers op zich moeten nemen een onderdeel vormen van de produktiekosten van andere bedrijven. Die produktiekosten worden dan forfaitair aangerekend. Wij moeten erop toekijken of wij niet daardoor bloeiende ondernemingen op het terrein van de grafische nijverheid langs het «foefje» van de steun aan de dagbladopiniepers subsidiëren, wat helemaal de bedoeling niet kan zijn.

Men moet de zaken durven stellen zoals ze zijn, namelijk dat in dit land de socialistische opiniepers en de christen-democratische opiniepers in Wallonië recht op steun hebben omdat het belangrijk is dat deze opinies op zuivere wijze tot uiting kunnen worden gebracht. Het is echter niet nodig zulks te realiseren door andere ondernemingen zijdelings te steunen. Er moet een voldoende consensus zijn, zowel bij de cultuurraden als de aangelegenheid aan die raden wordt voorgesteld, als bij het Parlement om, ongeacht onze partij-politieke opstelling daaromtrent, tot een akkoord te komen. Als christen-democraat heb ik er belang bij dat de opiniepers zowel in Vlaanderen als in Wallonië op een vrije wijze tot uiting kan komen, maar dan mag er geen omweg worden genomen waarbij in feite andere bedrijven worden gesubsidieerd.

Ik zeg dit in het bijzonder aan het adres van onze socialistische vrienden omdat ik weet dat ook zij voor dit aspect van de zaak ongetwijfeld belangstelling hebben.

Mijnheer de Eerste Minister, ik neem aan dat u mij in mijn grondstelling niet zult kunnen volgen. U zult het mij dus niet kwalijk nemen dat ik daaruit de nodige besluiten trek.

Mme le Président. — La parole est à M. Féaux.

M. Féaux. — Madame le Président, Monsieur le Premier Ministre, chers collègues, le fait d'avoir confié cette année l'examen de ce pro-

jet de loi à une commission qui était sensée être moins chargée que les autres, nous a permis d'avoir une très large discussion sur l'ensemble du problème de la presse et sur son rôle face aux différents média.

Cet échange de vue a, non seulement, abordé les aspects financiers mais également, compte tenu de la composition de la commission, les aspects socioculturels et communautaires auxquels M. De Bondt vient de faire allusion.

Cette discussion est très bien reflétée dans l'excellent rapport de M. Van Herreweghe.

Je retiendrai simplement de cet échange de vues général que le Premier ministre s'est engagé — c'est, dans une certaine mesure, une réponse à M. De Bondt — à susciter la création au niveau de chaque communauté d'un groupe de travail visant à créer les conditions d'une coopération entre la presse et les moyens audiovisuels et à susciter également la mise sur pied d'un grand débat sur la politique générale des média.

En ce qui concerne plus particulièrement le projet de loi, je me réjouis de l'aboutissement rapide de cette loi qui concrétise, en fait, un des points importants de la déclaration gouvernementale qui visait à garantir la liberté et la diversification de la presse journalistique d'opinion parce que cette diversité constitue un moyen essentiel de garantir le bon fonctionnement d'une société démocratique.

Je me réjouis aussi parce qu'il s'agit, cette fois, d'une loi normative, non limitée dans le temps, et qui met en place une réglementation organique. C'est de nature à mettre fin à une incertitude ou à un retard dans l'attribution des aides, dont les journaux avaient à souffrir.

Cela doit aussi permettre une liquidation échelonnée de l'aide et, par conséquent, épauler considérablement les journaux en difficulté. Dans cette mesure, cette aide directe à la presse constitue une loi de plus grande efficacité que les législations précédentes.

L'article 4 du projet devrait mettre en œuvre, comme l'avait fait l'arrêté royal de novembre 1978, un mécanisme de répartition avantageux pour les unités de presse moins favorisées. Cela s'inscrirait d'ailleurs dans la ligne de la déclaration gouvernementale qui parle de soumettre cette aide à des critères de sélectivité favorables aux journaux bénéficiant le moins de l'apport d'une publicité et de l'aide directe de l'Etat.

Certaines dispositions de l'arrêté royal du 14 novembre 1978 sont, en fait, reprises dans le projet de loi dont nous discutons, notamment aux articles premier et deuxième. Mais les dispositions relatives aux mécanismes de sélectivité sont renvoyées par l'article 4 à un arrêté royal délibéré en Conseil des ministres après avis motivé de l'Association belge des éditeurs de journaux.

Je ne doute pas que cet arrêté royal s'inspirera des dispositions que contenait déjà l'arrêté royal du 14 novembre 1978. C'est dans cette mesure, Monsieur le Premier Ministre, que mon groupe apportera son appui à ce projet de loi. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pede.

De heer Pede. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Eerste Minister, geachte collega's, in 1973 werd in ons land voor het eerst een ontwerp van wet goedgekeurd tot rechtstreekse subsidiëring van de dagbladers. Sindsdien werd deze aangelegenheid ieder jaar opnieuw besproken en telkens werden andere, bijkomende voorwaarden aan de tegemoetkoming verbonden.

Het ontwerp waarover wij ons nu moeten uitspreken, stelt een organieke wet in doch betekent, naar de verklaring van de Eerste minister, nog altijd geen definitieve regeling. Dienaangaande hebben wij verscheidene opmerkingen.

Alhoewel wij beseffen dat het om een complexe en delicate materie gaat, is dit ontwerp naar ons gevoelen weer zeer onvolledig. Wat vooraf moet worden geregeld, is het geheel van de relatie tussen alle media en vooral tussen enerzijds de radio en televisie en anderzijds de geschreven pers. Een goed mediabeleid zou erin bestaan dat beide sectoren bestendig samenwerken, waarbij elke sector zijn eigen rol zou vervullen zonder dat ontwrichtende middelen en structuren worden aangewend.

Na vijf jaar ervaring zouden wij heel wat verder moeten staan. Het is zeker niet op het einde van de zitting, wanneer het Parlement door heel wat belangrijke ontwerpen overbelast is, dat hieraan een ernstig debat kan worden gewijd.

Intussen breidt de BRT haar berichtgeving steeds verder uit, ook en vooral op regionaal gebied. Dit houdt feitelijk een oneerlijke concurrentie in voor de kranten.

Een tweede opmerking die wij wensen te maken, is de volgende. Het Parlement heeft tot hiertoe het ontwerp ieder jaar goedgekeurd, meestal op basis van de overweging dat er in ons land een verscheidenheid van opiniepers moet bestaan, dit om zuiver democratische overwegingen, en dat door het ontwerp goed te keuren, wij de vrije meningsvorming vrijwaren.

Intussen zijn cijfers bekendgemaakt over kranten en uitgevers die in faling werden verklaard. Die berichten zijn nog te recent om daarop verder te moeten ingaan. Wat daarbij echter opvalt is dat de rechtstreekse toelagen van de overheid een onbeduidend bedrag uitmaakt in verhouding tot de tekorten die de staking van betaling tot gevolg hebben gehad, met andere woorden dat de tot hiertoe bekende gevallen van faling helemaal niet gebaat werden met het geld dat door de overheid werd uitbetaald.

De vraag moet dan ook worden gesteld of de methode die hier wordt aangewend wel de goede is.

Het is juist dat de krantensector zeer kwetsbaar is omdat de verkoopprijs van de kranten zo laag mogelijk moet worden gehouden en omdat de kranten een belangrijk deel van hun inkomen putten uit de publiciteit die erg gevoelig is voor de schommelingen op de advertentiemarkt.

Ik wil hier nochtans benadrukken dat het naar mijn gevoelen onjuist is te verklaren dat geen reclameboodschappen aan sommige kranten worden toegekend omdat zij een bepaalde politieke richting vertegenwoordigen. Het zou heel wat juistere zijn te verklaren dat die bladen geen advertenties ontvangen omdat zij onvoldoende verspreid zijn precies door het feit dat zij propagandabladen zijn en de bevolking deze in veel mindere mate wenst aan te kopen.

Aangaande de kostprijs kan de overheid een nog belangrijker rol spelen dan in het verleden. Wij menen na deze vijf jaar ervaring dat subsidiëring veeleer, en nog meer dan nu het geval is, langs de onrechtstreekse methode zou moeten gebeuren.

De overheid heeft de jongste jaren heel wat bedenkelijke maatregelen getroffen, zoals de verhoging van de PTT-tarieven en, vroeger nog, de afschaffing van de krantenbedeling door de post op zon- en feestdagen. Vooral deze laatste maatregel heeft de positie van radio en televisie aanzienlijk versterkt.

Dat het agentschap Belga een tegemoetkoming geniet, vinden wij een goede maatregel, voor zover dit tot gevolg heeft dat de tarieven van Belga daardoor laag worden gehouden. Wij dringen er nochtans op aan in de toekomst volgende onrechtstreekse voordelen toe te kennen:

Reclame in de dagbladen door de openbare diensten; betaling door de openbare diensten van hun mededelingen in de dagbladen; beperking van de verzendingskosten voor de abonnementen op de dagbladen; sociale steun aan de verkopers.

Samengevat kan onze houding als volgt worden bepaald. De omstandigheden hebben bewezen dat rechtstreekse hulp geen afdoend middel is om de deficitaire kranten te helpen. Wij vinden dat onrechtstreekse steun beter is dan rechtstreekse. Wij zien niet in waarom alleen gedacht wordt aan dagbladen en niet aan weekbladen. Daarover zal collega Lahaye verder uitweiden. Het wordt dringend tijd het geheel van de mediaproblematiek te benaderen en vooral de taak van de geschreven pers en deze van radio en televisie af te bakenen, vooral rekening houdend met het feit dat radio en televisie door hun statuut geen rekening moeten houden met bedrijfseconomische eisen.

Dit zijn de redenen waarom wij dit ontwerp niet kunnen goedkeuren. Ik wil evenwel niet eindigen zonder te beklemtonen dat de toekomst van de pers vooral afhankelijk is van de journalistieke en technische bekwaamheid van de betrokkenen. Al die kwaliteiten zijn door geen staatshulp te vervangen. (*Applaus op de liberale banken.*)

Mme le Président. — La parole est à M. Jean Humblet.

M. J. Humblet. — Madame le Président, Monsieur le Premier Ministre, mes chers collègues, il nous paraît important, au Rassemblement wallon, d'adopter une législation qui assure la survie de la presse d'opinion et, de ce fait, une certaine protection des minorités. Nous voterons donc le projet de loi qui nous est soumis, malgré les lacunes assez graves qu'il présente, à nos yeux.

En effet, la formule de répartition à laquelle on aboutit est susceptible, comme c'est le cas dans le régime actuellement en vigueur, de favoriser une certaine presse sur base de la pluralité de titres, même si des journaux portant des titres différents appartiennent à un même groupe.

Par ailleurs, nous pensons qu'il serait important, surtout qu'en pareille matière il faut raisonner à long terme, que l'on mît sur pied de véritables conseils consultatifs de la presse par communautés où soient représentés non seulement les éditeurs de journaux, mais aussi

un certain nombre de personnalités spécialisées dans ce domaine et assurant l'objectivité indispensable. Cette lacune que présente la loi pourrait, à notre avis, être comblée ultérieurement.

Quant aux clefs de répartition, j'ai déjà souligné l'importance qu'il y a, par cette voie, de protéger les minorités. C'est pourquoi nous acceptons volontiers que le pourcentage attribué à la presse de langue allemande dépasse considérablement ce qui reviendrait à nos compatriotes d'expression allemande, si l'on raisonnait sur base de critères objectifs, par exemple, de population. Mais la lacune majeure du projet réside, pour le FDF et le Rassemblement wallon, dans le fait qu'il n'y est pas fait place à la presse hebdomadaire. Or, la presse d'opinion est et est susceptible de devenir davantage encore une presse hebdomadaire.

Par conséquent, il nous semble important que sur ce plan également l'on se préoccupe dans les plus brefs délais, Monsieur le Premier Ministre, de trouver une formule d'aide à la presse hebdomadaire; je vise, bien entendu, la presse hebdomadaire d'opinion, car c'est notamment par cette voie que l'on pourra éviter le système des piliers, la «verzuijing», beaucoup trop axé, dans bien des cas, en Belgique, sur ce que l'on appelle, à tort ou à raison, les idéologies et les familles traditionnelles.

Nous espérons donc au FDF et au RW — j'y insiste — qu'à propos de la presse hebdomadaire, un texte complémentaire puisse, un jour, être déposé et adopté.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Rouck.

De heer De Rouck. — Mevrouw de Voorzitter, Mijnheer de Eerste Minister, geachte collega's, uit de belangwekkende uiteenzetting van onze collega Coppieters op 7 juli 1977, die toen tevens voorzitter was van de Cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap, halen wij de volgende voorgaande vraag: «Het heeft mij verwonderd dat in de Kamer het probleem van de bevoegdheid inzake dit wetsontwerp niet werd opgeworpen. De media in de ruimste zin van het woord behoren enkel en alleen tot de bevoegdheid van de cultuurraden. Het komt mij dan ook zonderling voor dat wij hier uitspraak moeten doen over materies die een emanatie zijn van de cultuurautonomie.»

Daarop antwoordde Vice-Eerste minister Hurez dat de bevoegdheid zou worden besproken bij de behandeling van het omvattender ontwerp van wet dat de regering weldra zou indienen in verband met het mediabeleid. Met deze belofte verklaarde de heer Coppieters zich tevreden, althans volgens het verslag.

Wij zijn twee jaar verder en nu krijgen wij, zonder dat een ruim debat over het mediabeleid heeft plaatsgehad, een wetsontwerp goed te keuren waarbij de steun aan de pers bij wet wordt geofficialiseerd en de toelagen zullen worden verdeeld door de regering bij koninklijk besluit en dus worden onttrokken aan de parlementaire inspraak.

In dit wetsontwerp, dat op een drafje moet behandeld worden op het einde van het parlementaire jaar, zitten nochtans zeer vele tekorten en onvolkomenheden zoals vastgesteld wordt in de uitstekende studie van het Centrum voor Communicatiewetenschappen van de Katholieke Universiteit Leuven, van de hand van de heer Luk Boone: «Krantenpluralisme en Informatiebeleid — Ontstaan, evolutie en toekomst van de overheidshulp aan de Pers en aan Belga», verschenen in 1978 en met een woord vooraf door de heer Coppieters, een studie waarvan de regering ruimschoots gebruik had kunnen maken om het huidige wetsontwerp heel wat beter en vollediger aan te bieden.

Ook daar wordt op de bladzijden 237-239 gewezen op de noodzaak voor een pers-, media- of communicatieraad voor België, verdeeld in een Nederlandstalige en een Franstalige sectie, met een Duitstalige afdeling. «Er bestaat in dit land inderdaad tot nog toe geen representatief orgaan inzake communicatiebeleid, terwijl het zich laat aanzien dat de communicatiepolitieke activiteit van de overheid in de nabije en verre toekomst bestendig zal toenemen. Op het stuk van het mediabeleid heeft België een aanzienlijke achterstand in te halen. Ernstige problemen zoals het samenspel van de informatiemedia, de toekomst van de kabeltelevisie, de al of niet-wenselijkheid van reclame in de omroepmedia, de interne democratisering van de pers- en omroeporganisaties en dergelijke meer zijn in België nauwelijks en/of op een kwalitatief niet erg diepgaand niveau aan de orde geweest. De beschamende improvisatie rond de rechtstreekse overheidssteun aan de «opiniepers» is zonder twiifel in aanzienlijke mate te wijten aan de afwezigheid van een ernstig overlegorgaan en aan de beslissing van de regering(en) om alleen met het advies van de BVDO rekening te houden.»

In het huidige wetsontwerp wordt enkel gedacht aan de opiniedagbladers, alhoewel er eveneens in de aangehaalde studie gewezen wordt — ook collega's hebben hierop gewezen — op de opinieweekpers, maandpers en zelfs op de stadskranten en magazines die even-

eens belangrijke opiniemakers zijn: «De periodieke publikaties», aldus de studie van KUL, «in het algemeen en de dag- en weekbladpers in het bijzonder vervullen in en voor de samenleving en meer in het bijzonder in en voor de democratische samenleving uiterst belangrijke functies, welke trouwens expliciet een grondwettelijke bescherming genieten. Door hun informatie, duiding en opiniëring verwezenlijken ze, samen met de omroepen, op een continue wijze het informatierecht van de burger-kiezer. Ze staan verder in voor de controle op de activiteiten van de overheid en bieden, op een kwantitatief en kwalitatief erg differentiële wijze, ruimte voor meningsuiting van individuen en groepen. Door het vervullen van deze en andere functies, zijn ze spiegel en factor van de dialoog die binnen de gemeenschap over de openbare aangelegenheden wordt gevoerd. De politieke democratie huldigt het beginsel dat er inzake informatie, duiding, opiniëring enz., geen absolute waarheid moet worden nagestreeft en ook niet kan worden gevonden. Daarom moet ruimte worden gelaten of geschapen voor een verscheidenheid van opvattingen en formules inzake informatie, duiding, opiniëring enz. De graad van verscheidenheid in de diverse categorieën van de periodieke pers, dagbladen, weekbladen enz., van een concrete gemeenschap op een concreet ogenblik is niet alleen een kwantitatieve, maar ook een kwalitatieve aangelegenheid.»

In verband met de weekbladpers kan men trouwens reeds op de in België verschijnende reclamageds duidelijke verschillen vastleggen. Daar werd reeds een klaar onderscheid vastgelegd tussen de bus-aanbus-verdelingen, op reclame, de periodieken en uitgaven die als ledenblad aan de leden aangesloten bij de organisatie worden gestuurd en die meestal reeds steun ontvangen van andere overheidsinstellingen, zowel voor de uitgaven als voor het personeel — wij denken hier bijvoorbeeld aan de sociaal-culturele organisaties en de jeugdorganisaties — de geïllustreerde magazines en maandbladen, die ook informatie verschaffen, en de weekbladen van de verschillende politieke groepen en partijen die niet enkel politieke maar ook maatschappelijke, economische, financiële, culturele en andere standpunten innemen en waarvan de meesten hier in het Parlement vertegenwoordigd zijn.

In ieder geval blijft hier een zware discriminatie van deze categorieën bestaan tegenover de opiniedagbladpers die trouwens door vermindering van lasten inzake verdeling en andere, onrechtstreekse en ongeziene bijkomende miljardensteun ontvangt zoals dit ook in de aangehaalde uitgave werd gezegd tot besluit: «De uitsluiting van de opinieweekbladen als kandidaat-gegadigden, het «wegschenken» van hoge bedragen aan de bedrijven waarvan niet bewezen is en ook niet bewezen moet worden dat zij die behoeven, het hanteren van twee elkaar in grote mate neutraliserende selectieve verdelingscriteria en het bij de verdeling niet rekening houden met financiële bindingen en uitwisseling van redactionele kopieën plus het gebrek aan criteria om de concurrerende aanwending van de steunkredieten te controleren.»

Samenvattend kan derhalve worden gesteld, nog altijd uit hetzelfde boek: «dat het Belgische systeem van overheidssteun van de «opinie-dagbladpers» overkomt als «weinig bestudeerd, en zelfs geïmproviseerd, om geen minder hoffelijke termen te gebruiken».

Mijnheer de Eerste Minister, dit wordt geschreven in een uitgave van de Katholieke Universiteit van Leuven.

De heer Martens, Eerste Minister. — Wordt in die studie ook een oplossing vooropgesteld?

De heer De Rouck. — Inderdaad, er werd een voorstel van decreet in opgenomen ter oplossing van deze aangelegenheid.

Twee van de drie basisbegrippen uit de wetgeving werden niet bepaald, de definitie van het derde werd gewijzigd tengevolge van een gewijzigde politieke conjunctuur. De omvang van de globale kredieten werd lukraak, zonder enige studie en zelfs zonder enige kwantitatieve verantwoording vastgelegd. Bij de formulering van de verdeelsleutel steunde, en steunt de regering uitsluitend op het advies van één der betrokken partijen, de uitgevers. De verdeelsleutel zelf speelt evenveel miljoenen toe aan bedrijven in moeilijkheden en aan dagbladeenheden die het niet nodig hebben. Tenslotte wordt de besteding van de sommen aan het goedgevonden van de gegadigden overgelaten, die ze rustig kunnen «investeren» in de aankoop van zwakke concurrenten, in de verhoging van dividenden of «zitpenningen», of in een van hun soms talrijke nevenbedrijven.

Tenslotte willen wij het hebben over de verdeelsleutel tussen de gemeenschappen die nu bepaald is op 45-45 + 4 pct. voor de Duitstalige pers, verdeelsleutel waarop wij een amendement hebben ingediend. Het is een vaststelling dat allerlei sleutels in dit land worden gebezigd. De klassieke sleutel verdeelt de kredieten en dotaties volgens bevolking, oppervlakte en inkomen. Bij de TV is er een 50/50-verdeling, hoewel de kijk- en luistergelden in Vlaanderen veel meer opbrengen dan in Wallonië. De Vlaamse studenten krijgen minder

dan de Franstalige. De kredieten voor openbare werken en spoorwegen worden verdeeld met een weeral nadelige verdeelsleutel voor Vlaanderen en daarover heeft de Vlaamse Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij zopas, wat de spoorwegen betreft, nog een afkeurend oordeel geveld. Straks zullen er verdeelsleutels komen voor onze energie en wij kennen daarover al de pennestrijd tussen PS en de Vlaamse BSP. Maar tot nu toe ontmoetten wij geen enkele verdeelsleutel in het voordeel van de Vlamingen, wat wij trouwens ook niet zouden wensen, maar zelfs ook geen rechtvaardige verdeelsleutel tegenover Vlaanderen. Wij hebben te maken met Waalse verdeelsleutels, al dan niet met Brusselse olie overgoten.

Nu weer staan wij hier voor een verdeelsleutel 45-45 + 4 pct. voor de Duitstalige pers. Steunende op het potentieel lezersaantal, dat dan toch stoelt op de bevolking, ook steunende op de intellectuele achterstand waarvan het Vlaamse volk gedurende meer dan 150 jaar het slachtoffer is geweest — en dat was zeker niet de fout van het Vlaamse volk zelf — stellen wij een verdeelsleutel voor: 50 voor Vlaanderen, 40 voor Wallonië en 4 voor de Duitstalige pers. Zelfs als wij ons baseren op het echte lezersaantal en enkel daarop, dan is de verhouding ook nog scheefgetrokken. Uit objectieve statistieken blijkt dat de oplage voor de Nederlandstalige pers 1 043 000 bedraagt, voor de Franstalige en Duitstalige pers samen 1 050 000. Op 2 000 exemplaren na is er ongeveer eenzelfde oplage voor enerzijds de Nederlands-talige en, anderzijds, de Duits- en Franstalige dagbladen en nochtans is de verhouding 45-49.

Daarom dienden wij een amendement in, in de hoop dat een echt mediabeleid zal tot stand komen; dat alle opinie-uitgaven op gelijke voet zullen worden behandeld; dat deze materie zal worden gecultu-raliseerd en dat een democratische inspraak mogelijk zal blijven. (*Ap-plaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Gijs.

De heer Gijs. — Mevrouw de Voorzitter, Mijnheer de Eerste Minister, geachte collega's, wij aanvaarden het principe van de rechtstreekse steun aan de dagbladpers omdat we voorstander zijn van het behoud, en zo mogelijk van de bevordering, van de diversiteit in de dagbladpers. Wij vinden dat het huidige ontwerp van wet, in vergelijking met de ontwerpen van de vorige jaren, twee belangrijke verbeteringen inhoudt. In de eerste plaats worden de criteria tot erkenning van de dagbladeenheden in de tekst zelf van de wet opgenomen en in de tweede plaats wordt het principe van de selectiviteit ook aangenomen. Wij menen echter dat het ontwerp ten opzichte van de vorige ontwerpen niet goed genoeg is om als laatste woord te gelden op het gebied van de rechtstreekse steun aan de dagbladpers. Wij zullen dus het ontwerp van wet wel goedkeuren, maar dan omdat de Eerste minister in de Kamer van volksvertegenwoordigers en in de commissie heeft verklaard dat het inderdaad niet het laatste woord is; dat er verder kan worden over gepraat; dat de wet waarschijnlijk zal worden verbeterd en dit in het kader van de herziening van het globaal mediabeleid, wat eveneens werd aangekondigd in het regeerakkoord. Wij hebben daarvan nota genomen.

Zonder al te kritisch te willen zijn, zal ik vooral spreken over de tekortkomingen van dit ontwerp, tekortkomingen die trouwens dezelfde zijn als die van de vorige ontwerpen. Dit is niet bedoeld om het huidige ontwerp af te breken, maar wel om tot een discussiebasis te komen die kan leiden tot een vruchtbaar mediabeleid.

In de eerste plaats menen wij dat de uiteindelijke doelstellingen die door de rechtstreekse steun aan de pers moeten worden nagestreefd onvoldoende bepaald zijn. Men beperkt zich ertoe de huidige toestand te willen behouden. Wij vragen ons af of de overheidsmaatregelen ook niet moeten gericht zijn op de vernieuwing van de dagbladpers, het stimuleren van initiatieven, het bevorderen van de diversiteit in plaats van gewoon het behoud van de bestaande toestand. Het volstaat niet de met verdwijning bedreigde eenheden min of meer artificieel in het leven te houden om de democratische rol, die de democratische dagbladpers moet spelen, veilig te stellen. Het doel van de overheid moet zijn zoveel mogelijk mensen de gelegenheid te geven om kennis te nemen van de opinies, de inzichten en de opvattingen die omtrent publieke onderwerpen bestaan.

Het gaat dus niet in de allereerste plaats om de bescherming van de vrijheid van meningsuiting, maar wel om de doelmatigheid van de verspreiding van de diverse meningen. Om dit doel te bereiken moeten de overheidsmaatregelen niet alleen gericht zijn op het behoud van de bestaande dagbladeenheden, maar ook op het vergemakkelijken van het ontstaan van nieuwe dagbladeenheden. In een levende democratie moet er plaats zijn voor vernieuwing. Het gevaar van alle subsidiëring — om het even welke soort subsidiëring — bestaat erin dat men een bepaalde situatie clichéert en bovendien de ruimte voor vernieuwing en nieuwe initiatieven aanzienlijk versmalt.

Een tweede moeilijkheid is dat er, steeds op het vlak van de doelstellingen, te weinig onderscheid wordt gemaakt tussen de middelen, namelijk het steunen van dagbladondernemingen, met de nadruk op ondernemingen, en het doel, namelijk het behoud van de diversiteit in de dagbladen.

Het is duidelijk dat aan de voorwaarden om van een werkelijke dagbladenheid te kunnen spreken, kan niet worden voldaan zonder een stevige materiële en financiële basis. Nochtans, zoals ik in de commissie heb gezegd, is het noodzakelijk een duidelijk onderscheid te blijven maken tussen de zuiver bedrijfseconomische problemen van de ondernemingen, in verband met het voortbestaan van de onderneming, de tewerkstelling enzovoort, en het behoud van de diversiteit en van de onafhankelijkheid van de dagbladredacties. Een vergelijking van de voorstellen en stellingen van de Belgische Vereniging van Dagbladuitgevers en van de Beroepsunie van de Belgische pers, dit zijn de journalisten, wijst op een verschil in benadering. De uitgevers leggen de nadruk op maatregelen tot behoud van de dagbladondernemingen, terwijl de journalisten meer belang hechten aan maatregelen tot behoud van de autonomie van de redactieploegen en de minimum materiële voorwaarden die het voortbestaan van een krant met een min of meer behoorlijke oplage kunnen verzekeren.

Eén van de meest treffende illustraties is de motivatie van een beslissing van de Vlaamse Uitgeversmaatschappij om geen aanvraag voor perssteun in te dienen. Deze vrijwillige afstand van 13 miljoen staatsteun steunde op de overweging dat het bedrijf gezond is en dat afhankelijkheid van het persbedrijf tegenover de overheid niet wenselijk is. Deze motivatie steunt dus vooral op overwegingen van persvrijheid en redactionele vrijheid. De syndicale delegatie van deze onderneming daarentegen betreurde deze beslissing omdat dan de fondsen naar concurrerende bedrijven gaan en omdat het personeel nog steeds wachtte op achterstallige uitbetalingen.

U merkt dus dat er twee tegengestelde opvattingen of tendensen bestaan die allebei te maken hebben met één aspect van het probleem.

Ik heb in de commissie de opinie horen verdedigen dat het uitgeven van een dagblad *per se* verlieslatend is en dat het behoud van de diversiteit gelijk moet worden gesteld met steun aan de dagbladondernemingen, zelfs in hun nevenactiviteiten. Deze stelling wordt door de feiten tegengesproken. Er zijn dagbladen die kunnen leven van hun krantenactiviteit alleen dank zij hun oplage.

De regering schijnt nog altijd te menen dat het steunen van dagbladondernemingen identiek is met het bevorderen van de diversiteit. Zulks blijkt uit het feit dat de Belgische Vereniging van Dagbladuitgevers — ondernemers en bedrijfsleiders — als enig gekwalificeerd adviesorgaan wordt aangeduid in het wetsontwerp.

De derde moeilijkheid die moet worden opgelost in de definitieve regeling, betreft het scheeftrekken van de concurrentieverhoudingen. Iedere rechtstreekse steun aan ondernemingen wijzigt de concurrentieverhoudingen. Om dit gedeeltelijk tegen te gaan is men verplicht een aanzienlijk deel van de kredieten te laten gaan naar ondernemingen die zulks niet nodig hebben; dit om het effect van het scheeftrekken van de concurrentie te milderen. Zelfs wanneer het ontwerp bepaalt of de uitvoeringsbesluiten vermelden dat een deel van de fondsen in ieder geval bestemd is voor kleine eenheden die het moeilijk hebben om te overleven en een ander deel min of meer egaal verdeeld wordt over de kranten die in aanmerking komen, zelfs dan dient dit alleen maar om de scheefgetrokken concurrentieverhoudingen recht te trekken. Nochtans gaat het over bedragen die niet onaanzienlijk zijn. 112,5 miljoen van de 250 miljoen ingeschreven voor 1980, zouden toekomen aan de Nederlandstalige dagbladpers. Dit betekent dat zeven dagbladen gemiddeld 16 miljoen ontvangen. Beseft u dat om een nettowinst, na betaling van de belasting, van 16 miljoen te bereiken, een omzet van 180 miljoen moet worden gerealiseerd? Dit roept aan welk een som van inspanningen eigenlijk zit achter het bedrag dat nu als subsidie wordt gegeven.

Dit is een probleem, maar het neemt niet weg dat er iets moet worden gedaan en dat rechtstreekse steun nodig is. Het betekent wel, dat wij daarover moeten nadenken.

Een vierde moeilijkheid is, dat het voorwerp zelf van de rechtstreekse steun niet is bepaald. Noch de regering noch het Parlement beschikken over een definitie van het begrip « opiniedagbladers ». In de mate dat zou komen vast te staan dat wij allen hetzelfde voor ogen hebben wanneer wij spreken over opiniedagbladers, zouden wij het inderdaad zonder definitie kunnen stellen. Tijdens de discussie is de commissie is gebleken dat wij verschillende zaken voor ogen hebben, wanneer wij spreken over opiniedagbladers. Bijgevolg hebben wij een definitie, waarover wij het eens zijn, nodig.

Ik meen niet dat wij enig dagblad kunnen uitsluiten van de opiniepers. Het gaat niet zozeer over het feit of het dagblad geregeld poli-

tieke opinies verdedigt, maar wel of de vrije mogelijkheid bestaat om een opvatting rechtstreeks of onrechtstreeks te kunnen uiten over het om het even welk onderwerp. Wij weten dat de dagbladen over midelen beschikken om opinies te uiten, die veel verder gaan dan alleen maar de redactie van hoofdartikels of van politieke verslagen. We hebben dus behoefte aan een definitie van het begrip « opiniedagbladers ».

Een vijfde grote moeilijkheid bestaat erin dat het ontwerp duidelijk niet werd ingegeven door een coherente visie over het medialeld in het algemeen. De filosofie aan de basis van het ontwerp beperkt zich tot de vaststelling dat een vrije dagbladpers essentieel is voor de democratie. Reeds van 1972 af wordt dat door alle regeringen verklaard. Men zegt dat de geschreven opiniepers een voorwaarde is voor de werking van een democratisch regime. Dit werd herhaald, maar niet verder geëxpliciteerd.

Vandaar dat de nadruk de ene keer ligt op de verspreiding van diverse opinies en inzichten en de andere keer op de vrijheid van informatie, soms zelfs op de vrijheid van meningsuiting, wat nog iets anders is.

Collega Van Herreweghe is op dit punt gelukkig iets duidelijker geweest, wanneer hij in zijn uitstekend verslag schrijft dat het niet meer volstaat rechten en vrijheden toe te kennen, maar dat ook de gepaste middelen moeten worden verschaft om de rechten en de vrijheden in werkelijkheid om te zetten. Daar gaat het eigenlijk meer om de verspreiding van opinies dan om de vrije meningsuiting als zodanig. In dit verband moet ik de aandacht vestigen op het paradox dat de overheid het oude massamedium van de geschreven pers wil bewaren in zijn diversiteit, als een soort waarborg voor de democratie, terwijl zij voor de nieuwe media, zoals de radio, de televisie en de kabeltelevisie, de mogelijkheden tot het gebruik ervan als communicatiekanalen voor verschillende inzichten en meningen slechts schoorvoetend vergroot. Sommige potentieel machtige communicatiekanalen zoals de kabeltelevisie, mogen zelfs helemaal niet worden gebruikt voor eigen communicatie, laat staan voor de verspreiding van meningen. Dit alles wijst op de afwezigheid van een samenhangende beleidsfilosofie op het gebied van de massamedia.

Indien ik het bij het rechte eind zou hebben, wanneer ik meen dat de nadruk ligt op de verspreiding van diverse opinies en op het vergroten van de mogelijkheden van de burgers om er kennis van te nemen, zou een definitieve regeling moeten gericht zijn op de verhoging van de oplagen van alle dagbladen, de bevordering van onder meer de losse nummervkoop en de verbetering van de distributie.

Een ander bezwaar is dat het gevaar dat de financiële afhankelijkheid ten opzichte van de overheid op de duur de persvrijheid zou verminderen, niet onder ogen werd gezien. Het ontwerp bevat geen enkele garantie op dit gebied. Zo steunt het hier besproken ontwerp van wet op de hypothese dat de financiële autonomie een voorwaarde is voor de redactionele autonomie. Dit blijkt onder meer uit artikel 3 dat bepaalt dat als dagbladenheid kan worden erkend het dagblad of de ketting van verschillende dagbladtypes die eigendom zijn van één natuurlijke of één rechtspersoon. Deze hypothese wordt sedert 1973 zonder meer aanvaard, wellicht op grond van het spreekwoord « wiens boord men eet, wiens woord men spreekt ».

Ik ben ook bereid geloof te hechten aan deze hypothese, maar dan rijst de vraag of het verlenen van rechtstreekse hulp door de overheid op termijn de redactionele autonomie niet kan aantasten. Ik verwijs nog eens naar de motivatie van de raad van beheer van de Vlaamse Uitgeversmaatschappij bij de weigering om een aanvraag voor steun in te dienen en ook naar een studie die, naar verluidt, zou zijn gepubliceerd in het jaarverslag van 1973 van het Internationaal Persinstituut te Zürich. Ik citeer niet rechtstreeks uit dit jaarverslag, maar wel uit een artikel gewijd aan dit verslag, gepubliceerd in *De Nieuwe* van 18 januari 1974. Daarin wordt o.a. het volgende gezegd: « In zijn jongste jaarverslag stelt het Internationaal Persinstituut te Zürich drukkkelijk dat het aanvaarden van overheids subsidies één van de oorzaken is van de geleidelijke vermindering van de persvrijheid in West-Europa. Alleen die kranten zijn nog onafhankelijk van de overheid die wel eventueel staatshulp ontvangen, omdat de staatshulp nu eenmaal moet worden verdeeld over alle dagbladen, maar die het ook zonder die hulp zouden kunnen stellen en die ook zonder die hulp leefbaar zijn. »

Mijnheer de Eerste Minister, in een definitieve regeling zouden, naar onze mening, garanties moeten worden opgenomen voor het behoud van de redactionele onafhankelijkheid ten aanzien van de overheid.

Nog een bezwaar is, dat de vraag in welke mate een dagblad moet worden geholpen dat, als gevolg van een te kleine oplage, met verdwijning wordt bedreigd, onbeantwoord blijft. Wanneer er werkelijk een te kleine oplage is, dan rijst de vraag of zulk dagblad nog wel waard is te blijven bestaan. Als er dan toch hulp wordt gegeven,

moet die er dan niet in de eerste plaats op gericht zijn de oplagen te vergroten. Moet in geval van slecht beheer de hulp niet afhankelijk worden gemaakt van voorwaarden inzake dat beheer?

Ik wil hier een onderscheid maken tussen moeilijkheden op het gebied van algemeen beheer en moeilijkheden op het gebied van het produkt zelf. Het produkt is de autonome en originele dagelijkse publicatie, die een dagblad moet zijn om recht op steun te verwerven.

Op het eerste gezicht lijkt het principe dat de rechtstreekse overheidssteun aan een dagblad geen premie mag zijn voor een slecht beheer, volkomen aanvaardbaar, daar hetzelfde principe geldt voor steun aan ondernemingen in het algemeen. Wanneer wij echter uitgaan van de noodzaak te behouden en zo mogelijk te bevorderen, dan vragen we ons af of een slecht financieel bedrijf of bedrijfseconomisch beheer van een bedrijf voldoende redenen vormen om een voor de democratie onmisbaar produkt te laten verdwijnen. Wij menen dat goede kranten moeten blijven bestaan, zelfs al wordt de onderneming slecht beheerd.

Rechtstreekse steun aan dergelijke kranten is bijgevolg verdedigbaar op voorwaarde dat een einde kan worden gemaakt aan dat slecht beheer.

Anders is het gesteld met de waarde van het produkt zelf. Een dagblad dat blijvende moeilijkheden kent omdat zijn oplage te gering is, met het gevolg dat ook zijn inkomsten uit advertenties te laag zijn, is duidelijk niet meer aangepast aan de behoeften in de bevolking waaraan het moet voldoen. Het is niet goed dat de Staat door rechtstreekse steun aan dergelijke kranten als het ware de sanctie van de krantenlezende bevolking ontkracht. Ik ben het niet eens met de elitaire opvatting dat dagbladen met een kleine oplage vaak de beste zijn, wat onder meer inhoudt dat de meerderheid van de bevolking zou vragen naar minder waardevolle produkten.

Wanneer we aanvaarden dat de pers haar democratische functie slechts behoorlijk kan vervullen wanneer een voldoende aantal mensen ze leest, dan moeten we besluiten dat de dagbladen die er niet in slagen een voldoende aantal lezers te vinden, te kort schieten in deze democratische opdracht, hoe goed ze volgens bepaalde maatstaven ook mogen zijn.

De opvatting dat grote oplagen slechts kunnen worden bereikt door toegevingen aan de als minderwaardig beschouwde smaak van het publiek is alleszins niet democratisch.

Ik vind dat een dagblad inspanningen moet doen om meer lezers aan te trekken, ware het door stripverhalen. Als een krant zogenoemde toegevingen doet aan de smaak van het publiek door de keuze van aantrekkelijke stripverhalen, de aandacht die zij besteedt aan sport en ontspanning, het publiceren van aantrekkelijke foto's, het gebruik van een eenvoudige en klare taal... en daardoor zijn oplage weet op te drijven, verhoogt eveneens de kans dat een groter aantal mensen wat wij de serieuze artikels plegen te noemen, artikels met politieke, sociale en culturele inhoud gaat lezen en bewijst de krant op die manier een dienst aan de democratische gemeenschap.

Dat betekent niet dat aan dagbladen met een kleine oplage geen extra overheidshulp mag worden gegeven, maar wel dat die hulp er moet op gericht zijn de aantrekkelijkheid van de krant groter te maken en op die manier de oplage te verhogen.

Nog een moeilijkheid is, dat het wetsontwerp niet voorziet in de controle op het gebruik dat door de gesteunde dagbladen van de subsidies wordt gemaakt. Dat gebeurt misschien wel onrechtstreeks. Er is daar een bezwaar. Enerzijds is het niet controleerbaar, omdat ook het investeren van het toegestane bedrag in nevenactiviteiten de leefbaarheid van het bedrijf kan verhogen en bijgevolg de diversiteit van de dagbladpers kan ten goede komen. Anderzijds is het ook goed mogelijk, vooral wanneer het om kranten gaat die het goed stellen, dat deze subsidies worden geïnvesteerd in zaken die niet rechtstreeks tot het welzijn van het bedrijf bijdragen en bijgevolg ook niet tot het behoud van de verscheidenheid in de dagbladpers.

*De heer Boey, ondervoorzitter, vervangt
Mevr. Goor-Eyben als voorzitter*

Er is nog een financiële moeilijkheid. Zonder het principe van de rechtstreekse steun aan de dagbladpers in twijfel te trekken kan men zich toch afvragen of het scheppen van een nieuw recurrent recht op jaarlijkse subsidies, verdeeld volgens een of andere verdeelsleutel, de beste manier is om de dagbladpers doelmatig te steunen.

Moeten we niet beginnen met rekening te houden met de benarde toestand en de sombere vooruitzichten van de overheidsfinanciën en

in het raam van een structurele ombuiging van de overheidsuitgaven, minder coërcatieve, wat het bedrag van de subsidies betreft, bepalen in onze wetsontwerpen op te nemen. Het gaat hier tenslotte niet over sukkelaars of over fysieke personen, maar over ondernemingen. Moeten wij geen andere middelen vinden die minder coërcatief zijn op het vlak van de uitbetalingen?

Een vrije weekbladpers is even belangrijk als een vrije dagbladpers. Ik neem aan dat het huidige ontwerp, voor zover het niet beschouwd wordt als een definitieve regeling van het probleem, zich beperkt tot de dagbladers, omdat daar de crisis het grootst is. Het ontwerp kan echter niet worden beschouwd als een middel om die crisis te helpen overwinnen. Het is een middel om de gevolgen van die crisis voor de dagbladen te helpen bestrijden, maar niet om de oorzaken ervan aan te pakken. Vandaar dat het ontwerp niet als een definitieve regeling kan worden aanvaard. Bij een definitieve regeling moet ten minste rekening worden gehouden met het bestaan van een weekbladpers en van andere media.

Mijnheer de Eerste Minister, ik hoop dat ik met mijn onvolledige opsomming van moeilijkheden en onopgeloste vragen tenminste heb kunnen aantonen dat het probleem van de rechtstreekse hulp aan de dagbladpers niet voldoende is uitgesproken, om vandaag een definitieve wet goed te keuren en daarmee de regeling van de toekenning van deze rechtstreekse steun voor de toekomst hoofdzakelijk in handen te laten van de regering en van de Belgische Vereniging van Dagbladuitgevers. We willen rekening houden met de noodzaak om voor het begrotingsjaar 1980 aan de regering zo snel mogelijk een wettelijke basis te geven om de dagbladpers rechtstreeks te steunen. Wij zullen dan ook het huidige ontwerp goedkeuren, maar we verwachten van de regering de belofte dat in het raam van de uitvoering van het punt van de regeringsverklaring dat handelt over het globaal mediabeleid, de wet tot het behoud van de verscheidenheid in de dagbladpers opnieuw zal worden bekeken en beter in overeenstemming zal worden gebracht met wat de doelstellingen ervan zouden moeten zijn. Sta me toe daartoe tot besluit enkele constructieve suggesties te formuleren.

Een eerste suggestie is, dat in uitvoering van het regeerakkoord zo snel mogelijk een samenhangende mediapolitiek wordt uitgewerkt. Ter voorbereiding daarvan zou de overheid het initiatief moeten nemen tot de organisatie van een mediaconferentie. Dat is een éénmalige vergadering van iedereen die met dit probleem te maken heeft en er bezorgd om is. Daaruit kunnen nadien mediaraden — één raad per cultuurgemeenschap — ontstaan, waarin de overheid dan niet is vertegenwoordigd. Daar ga ik akkoord met wat de Eerste minister in de commissie heeft gezegd, namelijk dat het niet gezond zou zijn dat de overheid in deze mediaraden zou zetelen, precies met het oog op de onafhankelijkheid van de opiniepers.

Daar tot nu toe geen succesrijke initiatieven voor de oprichting van een pers- of mediaraad door de betrokken kringen werden genomen, zou het initiatief tot een dergelijke conferentie van de overheid moeten uitgaan. De lijst van onderwerpen die tijdens zo'n mediaconferentie kunnen worden behandeld, is ontzettend lang. Ik vraag mij af of het allemaal op één conferentie zou kunnen, maar ik zal u de opsomming van de verschillende onderwerpen besparen. Als het u interesseert, Mijnheer de Eerste Minister, zal ik u deze lijst overmaken. Van de mogelijke onderwerpen noem ik slechts de samenhang tussen de media, de toekomst van de kabeltelevisie, de evolutie en de controle van radio en televisie, het probleem van de reclame in de omroepmedia, de verhouding tussen de verschillende soorten van geschreven pers, zoals dagbladen, weekbladen en natuurlijk ook het probleem van de steun aan de opiniepers.

Met mijn tweede suggestie val ik degenen bij die menen dat dit globale mediabeleid tot de bevoegdheid van de cultuurraden moet behoren en dat bijgevolg ook de steun aan de opiniepers een materie is welke door de cultuurraden moet worden behandeld. Verschillende argumenten pleiten daarvoor. Voor mij leidt het geen twijfel dat de culturele aangelegenheden, bedoeld in het 1° van paragraaf 2 van artikel 59bis van de Grondwet, ook de steun aan de opiniepers bevat.

Een globaal mediabeleid zou ook gemakkelijker te voeren zijn wanneer de cultuurraden daarvoor bevoegd zijn. Om dat te bereiken is alleen de goedkeuring nodig van een wet, weliswaar met een speciale meerderheid. Het volstaat artikel 2 van de wet van 21 juni 1971 aan te vullen met een elfde bevoegdheid die zou kunnen luiden: «Het behoud en de bevordering van de verscheidenheid in de geschreven pers.» Als die toevoeging aangebracht is, behoort deze materie tot de bevoegdheid van de cultuurraad.

Een derde suggestie die wij wensen te formuleren, is dat een deel van het bedrag waarin wordt voorzien voor de rechtstreekse steun aan de pers, wordt aangewend voor het plaatsen van overheidsadver-

tenties. Ik had in die zin een amendement ingediend, dat ik echter heb ingetrokken omdat de Kamer een eventueel gewijzigd ontwerp niet meer zou kunnen behandelen. Ik vind nochtans wel dat op die manier concreet voornemen zou worden gegeven aan de diensten die de dagbladuitgevers nu beweren te verlenen aan de overheid op het vlak van de communicatie met de bevolking.

Anderzijds geloven wij dat nu meer dan ooit tevoren de overheid de plicht heeft de bevolking op een verstaanbare wijze in te lichten over alles waarover de burger het recht heeft te worden ingelicht. Wij moeten jammer genoeg vaststellen dat de informatie van de burgers over het publieke leven, over het politieke leven, in weerwil van de langzame toename van het gemiddelde vormingsniveau, eerder afneemt dan toeneemt.

Die vervreemding tussen de politieke wereld en wat wij de reële wereld zouden kunnen noemen, is gevaarlijk. De overheid mag het voeren van campagnes voor de besparing van energie niet voor het grootste deel overlaten aan de fabrikanten van isolatiemateriaal. Campagnes ter bevordering van de verkeersveiligheid, waarmee men invloed tracht uit te oefenen op het gedrag van de weggebruikers, moeten niet uitsluitend via affiches of nu en dan via de televisie worden verzorgd.

De overheid heeft toch ook de verantwoordelijkheid om de inhoud van nieuwe wetten en reglementen rechtstreeks aan een zo groot mogelijk deel van de bevolking mede te delen. Er zijn vele communicatietaken die de overheid zou kunnen vervullen via de steun aan de opiniërs. Wanneer dergelijke advertenties goed zijn opgevat, beantwoorden zij bovendien aan een behoefte bij het publiek en kunnen zij op die manier ook bijdragen tot de verhoging van de oplage van de kranten, zodat zij bijgevolg tegemoetkomen aan de uiteindelijke doelstellingen van dit ontwerp.

Een vierde en laatste suggestie, die door vorige sprekers nog niet in het midden werd gebracht, is te overwegen in een definitieve regeling van de rechtstreekse overheidssteun aan de geschreven pers, het systeem van verdeling aan de hand van bepaalde verdeelsleutels en op advies van de dagbladuitgevers, te vervangen door een systeem van financiering van projecten. Dit veronderstelt de oprichting van een fonds — in dit opzicht ben ik het eens met het wetsvoorstel ingediend door volksvertegenwoordiger Van Elewycq — dat weliswaar wordt gestijfd door de Staat maar dan op een wijze die soepeler is dan het systeem van jaarlijkse rechtstreekse tegemoetkomingen aan de dagbladen.

De voordelen van een fonds bestemd voor het financieren van projecten die bijdragen tot het behoud en de bevordering van de verscheidenheid in de geschreven pers, zijn talrijk.

Ten eerste zal een beslissing tot financiering of tot medefinanciering van een bepaald project kunnen steunen op een evaluatie aan de hand van het ultieme criterium, namelijk in welke mate het voorgestelde project bijdraagt tot het behoud of de promotie van de verscheidenheid in de geschreven pers. De discussies, onder meer met de adviesorganen, zullen dan niet meer moeten gaan over verdeelsleutels die nooit volkomen adequaat zijn — dat heb ik daarstraks aangetoond — en altijd voor een deel rekening moeten houden met de verdelende rechtvaardigheid en met de bezorgdheid geen kwalitatief onderscheid te scheppen in de publieke opinie tussen de gesubsidieerde en dus, in de geest van sommige mensen, « minder goede » kranten en de « goede » kranten die het zonder subsidies kunnen stellen. Het is niet wenselijk dat daar een onderscheid wordt gecreëerd.

Een tweede voordeel van het financieren van projecten is dat de kansen van elke dagbladenheid voor overheidshulp bij het financieren van projecten in principe gelijk zijn, maar dat projecten die noodzakelijk zijn voor het behoud van de verscheidenheid in de dagbladen, meestal projecten afkomstig van dagbladen in reële moeilijkheden, de voorrang krijgen. Op die manier zullen op termijn, niet op jaarbasis, alle kranten min of meer aan hun trekken komen. Op jaarbasis bestaat de mogelijkheid om in te springen met alle middelen waarover men beschikt, daar waar de nood het grootst is.

Een derde voorstel van het systeem dat wij voorstellen is dat de financiering of medefinanciering van concrete projecten een aansporing betekent tot aanpassing, vindingrijkheid en het zoeken naar oplossingen. Een systeem van rechtstreekse subsidies aan de hand van een verdeelsleutel leidt gemakkelijker tot een zekere aderverkalking, omdat het geld gemakkelijk binnenkomt en in principe geen tegenprestatie wordt gevraagd. Projecten zijn expansief terwijl het systeem van rechtstreekse toekenning aan de hand van een verdeelsleutel conservatief is in de letterlijke betekenis van dit woord.

Tenslotte meen ik dat wij voorzichtiger moeten worden in het scheppen van verworven rechten. Wij mogen ons niet meer in dezelfde mate als in het verleden laten binden door bij wet vastgelegde subsidies, die bovendien nog aan de index van de kleinhandelsprijzen zijn verbonden.

De financiering of medefinanciering van projecten zou de doelgerichtheid van de hulp verbeteren, de controle op de besteding en op het resultaat daarvan vergemakkelijken en de beloning van slecht beheer uitschakelen. Projecten gericht op de verbetering van het beleid van een dagbladenheid zouden zelfs in aanmerking kunnen komen voor subsidiëring. Bovendien kan de beslissing om een project geheel of gedeeltelijk te financieren met overheidsgelden afhankelijk worden gemaakt van voorwaarden op het vlak van het beleid van de betrokken dagbladenheid, maar niet op het vlak van de redactie.

Voor het overige zouden de projecten de technologische, economische en redactionele hernieuwing en aanpassing moeten beogen. Wij gaan er te veel vanuit dat de opkomst van nieuwe media, zoals radio en televisie, de oude media overbodig maken. Wij zijn defaitisten als we over de pers spreken. In de commissie werden zelfs maatregelen gesuggereerd om de mogelijkheden van de radio en televisie af te remmen — dit werd hier ook vandaag nog gezegd — om aldus de concurrentiedruk op de dagbladen te verlichten. Als het bewezen is dat het om oneerlijke concurrentie gaat, is een dergelijke stelling nog te verdedigen. In het algemeen echter is dat niet te verdedigen.

Dit is een conservatieve politiek, die er alleen maar kan toe leiden dat de informatiemogelijkheden, geboden door de omroep, niet optimaal worden benut. Een samenhangend mediabeleid moet er in tegendeel op gericht zijn ieder medium optimaal te doen renderen, zodat de rechtstreekse concurrentie geleidelijk wordt vervangen door een situatie waarin de diverse media elkaar aanvullen.

Het is normaal dat de dagbladpers, in de tijd toen de radio en de televisie nog niet bestonden, functies vervulde waarvan achteraf bleek dat ze beter kunnen worden vervuld door radio en televisie. We moeten dus niet trachten die functies artificieel in het leven te houden.

Het zou verkeerd zijn een stel maatregelen te treffen om het de televisie moeilijker te maken deze functies op zich te nemen. De concurrentie moet er in tegendeel toe bijdragen dat ieder medium zijn eigen specifieke opdracht ontdekt en zich aanpast aan de specifieke behoeften waaraan ze beter kan voldoen dan de andere media. Dank zij de televisie heeft de radio als het ware zijn eigen roeping ontdekt, zodat momenteel de concurrentie tussen beide media tot een minimum is beperkt en ze elkaar optimaal aanvullen.

Ook projecten die de distributie van dagbladen kunnen verbeteren verdienen onze aandacht. Voor nieuwe dagbladen, ik heb concrete voorbeelden voor ogen, vormt de distributie vaak één van de moeilijkste problemen. Maatregelen die bijvoorbeeld de verkoop van losse nummers zouden kunnen bevorderen, de distributie verbeteren en op die manier meer lezers zouden kunnen brengen tot het lezen van meerdere titels, zijn eveneens waard aangemoedigd te worden.

Om aan de dagbladpers een nieuwe impuls te geven is een betere kennis vereist van de informatiegewoonten en informatiebehoeften van de huidige en potentiële dagbladlezers, over mogelijke distributiesystemen, nieuwe technologische mogelijkheden en dergelijke. Het verdient dan ook aanbeveling studieprojecten te steunen, zoals dit reeds wordt gedaan in de Ierse Republiek en in de Scandinavische landen. Voorstellen op dit gebied liggen ter studie in de Duitse Bondsrepubliek en in Zwitserland.

Mijnheer de Eerste Minister, geachte collega's, ik heb misschien wat te veel van uw tijd genomen, maar dit probleem is belangrijk genoeg om er toch wat langer bij te blijven stilstaan.

We hebben hier maar enkele suggesties willen formuleren met de bedoeling aan te tonen dat een creativer en doelmatiger aanpak mogelijk moet zijn om een concrete uitdrukking te geven aan de wil de periodieke pers rechtstreeks te steunen. We hopen daarmee een bescheiden stimulans te hebben gegeven tot een nieuw onderzoek dat moet leiden tot een beter systeem van rechtstreekse steun aan de pers.

Wanneer we het ontwerp van wet tot het behoud van de verscheidenheid in de opiniedagbladpers zullen goedkeuren, dan is dat in de overtuiging dat de regering in de loop van de eerstvolgende maanden ernstig werk zal maken van de opbouw van een samenhangend mediabeleid en dat de wet tot behoud van de verscheidenheid in de geschreven pers zal worden aangepast en eventueel grondig herzien. We hopen bijgevolg dat de Eerste minister straks in zijn antwoord de bereidheid van de regering om dit te doen nogmaals zal bevestigen, zoals hij dat deed in de Kamer van volksvertegenwoordigers en in de Senaatscommissie. *(Applaus op de banken van de meerderheid.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Lahaye.

De heer Lahaye. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Eerste Minister, Dames en Heren, ik wil inhaken op de uiteenzetting van de heer Pede die namens onze fractie zijn opinie heeft gegeven over het ontwerp dat wij thans bespreken.

Ik zal kort gaan en slechts één punt behandelen dat ik sedert 1973 ieder jaar aansnijd. Ik klop steeds opnieuw aan de deur, in de hoop dat ze toch eens zal opengaan, voor subsidiëring van de weekbladen.

Sedert 1973 hebben wij vele miljoenen steun verleend. Indien ik de heer Gijs in zijn korte uiteenzetting goed heb begrepen, geven wij dit aan een opiniepers waarvan noch de regering, noch de Senaat, noch enig jurist de echte definitie heeft kunnen geven. De steun is omvangrijk en wordt steeds verleend aan de vooravond van een reces. In 1973 was dit in juni, in 1974, 1975 en 1976 in juli, in 1977 hebben wij dit goedgekeurd op de vooravond van het kerstreces, in 1978 was het in juli en in 1979 zullen wij dit opnieuw alvorens in verlof te vertrekken goedkeuren.

Het gebeurde aldus steeds op een loopje, alsof wij aan de dagbladpers ook vakantiegeld verschuldigd zijn.

Ab initio bedroeg de steun aan de pers 200 miljoen. Dit is nu reeds gestegen tot 250 miljoen. Elk jaar bij de stemming over dit ontwerp van wet rijst de vraag of wij voor deze aangelegenheid geen aangepaste wetgeving moeten opstellen.

Elke Eerste minister belooft dit, elk parlements lid verwacht dit maar tot nog toe kwam het nog niet aan bod in deze Hoge Vergadering. Wij staan nog steeds even ver als in 1973. Ik heb hier reeds vroeger uitvoerig uiteengezet dat de weekbladpers ook steun nodig heeft. In 1974 heb ik een amendement ingediend ertoe strekkend bij het woord «dagbladpers» ook het woord «weekbladpers» te voegen. De weekbladen hebben ook geld nodig, omdat zij ook opinie dragers zijn, omdat zij ook gelezen worden, omdat hun kosten aan de basis ook stijgen, omdat zij ook hun oplage en het aantal reclameaankondigingen zien verminderen en zo verder... Ik ga daarop nu niet nader in omdat ik mijn betoog kort wil houden.

Bij de stemmingen over dit wetsontwerp in het verleden heb ik steeds neen gestemd, behalve wanneer mijn vrienden deel uitmaakten van de regering. Dan heb ik mij beleefdheidshalve onthouden. Het «manne céleste» moet immers op de rug vallen van al degenen die het nodig hebben en niet van enkelen.

Uw voorganger, de heer Tindemans, heeft mij na de stemming over een gelijkaardig wetsontwerp in 1973 beloofd dat hij de vertegenwoordigers van de weekbladpers zou ontvangen. Het is echter daarbij gebleven. Zij kregen niets. Zij vroegen nochtans maar een peulschil van het bedrag dat in 1973 werd toegekend, zij kregen echter geen druppel. Ik weet niet wat gezegd werd in dat gesprek met de heer Tindemans maar ik vraag u, Mijnheer de Eerste Minister, u die een voorstander bent van een open debat over deze kwestie ten einde deze eens en voor altijd te regelen, zoals uw voorganger, opnieuw contact te nemen met de vertegenwoordigers van de weekbladpers in België.

Ik heb dat reeds gezegd in 1978 en ik heb toen ook al de weekbladen, niet van mijn opinie, van West-Vlaanderen, provincie die ik het best ken, opgesomd. Ik heb toen vooral de nadruk gelegd op de benarde financiële situatie van de katholieke en onafhankelijke weekbladen en dat ze erop aandrongen verder met u daarover te kunnen praten ten einde tot een gunstig resultaat te komen.

Het spijt mij dat ik zo onbeleefd zal moeten zijn niet aanwezig te zijn wanneer u zult antwoorden. Mijn vrienden wachten echter reeds sinds 11 uur op mij in de vergaderzaal van de quaestuur en het is niet mijn schuld dat ik de voorrang die ik gevraagd had, om hier het woord te voeren, niet heb gekregen. (*Applaus op de liberale banken.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Mayence.

Mme Mayence-Goossens. — Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs, le souci des gouvernements est de préserver l'expression de toutes les opinions. Les collègues qui m'ont précédée à cette tribune, et notamment M. Pede, ont mis cette préoccupation en exergue. M. Perin fera de même tout à l'heure. Je les approuve sans réserve.

Mon intervention a d'ailleurs pour but d'attirer votre attention sur un événement qui portera très certainement un coup fatal à toute la presse écrite.

Vous n'ignorez certainement pas que dans quelques cercles restreints et forts discrets on envisage très sérieusement de mettre au point un service de télétextes, dont un monopole d'Etat, la télévision, exploiterait l'usage. Dans trois ou quatre ans, n'importe quel citoyen pourra, à l'aide d'un décodeur, voir apparaître sur son écran de télévision des renseignements politiques, économiques ou autres.

Vous pouvez imaginer, Monsieur le Premier Ministre, à quelle concurrence la presse écrite devra faire face. Croyez-vous que nos compatriotes achèteront un journal pour le seul éditorial, dont il peu-

vent d'ailleurs connaître, sur antenne, les lignes de force reprises dans la revue de la presse?

Si vous ne voulez pas voir la presse écrite disparaître, il est urgent de prêter attention aux réflexions qui ont cours au sujet de cette innovation.

Je crains par ailleurs que le projet qui nous est proposé, dans sa forme actuelle, ne puisse rencontrer la réalité de la situation de l'ensemble des média. (*Applaudissements sur les bancs libéraux.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Secuws.

De heer Secuws. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Eerste Minister, waarde collega's, het is ongetwijfeld jammer, zoals hier vanmorgen reeds herhaaldelijk werd opgemerkt, dat een bespreking zoals deze over de principe zelf betreffende het behoud van de verscheidenheid in de opiniedagbladen, niet op een beter geschikt en rustiger ogenblik kan worden gevoerd.

De regering heeft er nochtans goed aan gedaan, ingaand trouwens op een suggestie tijdens het persdebat vorig jaar, en in uitvoering van punt 63 van het huidige regeerakkoord, deze keer een ontwerp van normatieve wet in te dienen. Deze werkwijze bindt ons niet definitief voor de toekomst, maar laat ondertussen toe om jaarlijks de nodige uitvoeringsbesluiten te nemen, volgens de in de wet voorgestelde procedure, en in voorkomend geval de uitkeringen in schijnen uit te voeren.

In dit verband kunnen we ons slechts verheugen over de breedvoerige besprekingen in de bevoegde Kamer- en de Senaatscommissies, en over de bevestiging van de Eerste minister om aan de voorzitters van de gemeenschapsexecutieven te vragen het initiatief te nemen om twee werkgroepen op te richten, ten einde een studie te maken over de samenwerkingsmogelijkheden tussen de verschillende media en meer bepaald van de omroepinstituten en de geschreven pers, ten einde de regering in staat te stellen een breed debat voor te bereiden over een globaal mediabeleid.

Zonder te willen vooruitlopen op dit debat ten gronde hebben een aantal uiteenzettingen, zowel in de Kamer van volksvertegenwoordigers als in de Senaatscommissie en ook heden in deze openbare vergadering, mij ertoe aangespoord eveneens enkele fundamentele beschouwingen te maken. Ik zal er mij echter van onthouden in te gaan op de mondelinge voorstellingen van de heer Gijs. Dit vergt een grondiger debat.

Eerste beschouwing: sommige beweringen die we hebben gehoord zijn een prototype van niet altijd doordachte intellectuele «spielerei», vol aanlokkelijke argumenten, maar gevaarlijk ten gronde door een fundamenteel gebrek aan voldoende inzicht over de veelzijdigheid van de problemen in de crisis van de geschreven pers.

Er zijn al daarbij vast twee verkeerde uitgangspunten: ten eerste, wil me het persprobleem terugvoeren tot een confrontatie tussen partijkranten en algemene informatiekranen; ten tweede, wekt men de indruk dat een denkende en politieke, actieve bovenlaag over een voldoende waaier van kleinere opinieweekbladen beschikt om nieuwe ideeën te verspreiden en politieke invloed te verwerven.

Misschien kan eerst iets worden gezegd over dit bedenkelijk optisme. Het getuigt van een elitair begrip over het politieke proces in een parlementaire democratie, zoals de onze. In verband met bepaalde tussenkomsten kan men zich de vraag stellen of het misschien nog altijd de invloed is van Frankrijk waarvan Albert Thibaudet in 1928 schreef dat het «une république de professeurs» is, en waar men vroeger en nu veel invloed toeschrijft aan de nogal gesloten intellectuele «clubs de pensée».

Het lijkt erop dat in zo'n mentaliteit de brede massa «quantité négligeable» is voor wie de media slechts een element van brood en spelen zouden zijn.

Tweede beschouwing: de kritiek op sommige redeneringen betekent niet dat men in gemoedsrust de wetgeving van 1974 ongewijzigd kon blijven aanvaarden als een voldoende en aanvaardbare pleister op de huidige persproblematiek.

De Leuvense communicatiespecialist, professor I. Boone, heeft wellicht gelijk wanneer hij in zijn analyse van de overheidsbeleid schrijft dat het Belgisch systeem tot op heden «weinig bestudeerd en uit ervaring gegroeid is...» Een debat ten gronde is dus inderdaad nodig.

Derde beschouwing: persvrijheid kan dus niet alleen bekeken worden vanuit strikt juridisch oogpunt. De gemeenschap aanvaardt sinds lang dat de overheid min of meer regelend en hulpbiedend optreedt in een zeer groot aantal problemen van sociale, economische en culturele aard, met middelen, instellingen en mensen, en waarvan de kosten torenhoog uitstijgen boven de eenvoudige toekenning van de huidige 225 miljoen van 1979 aan de rechtstreekse perssteun.

Het klinkt derhalve in de huidige situatie op zijn minst demagogisch van verspillen te spreken. Het kan hooguit de voorlopige inzet zijn voor de organisatie van een fundamentele plicht in een democratische samenleving: de plicht om het begrip persvrijheid niet te laten uithollen tot een zuiver theoretisch grondwettelijk recht, maar wel te laten functioneren als een bereikbaar en uitvoerbaar recht.

Vierde beschouwing: wie eventjes grondiger de huidige crisis in de geschreven pers wil bekijken, zal ervaren hoe veelzijdiger en complexer het persprobleem is dan sommigen het laten uitschijnen.

Het is een veelvormige crisis:

— Een crisis van het economisch produkt met het verdwijnen van krantentitels, concentraties, opkopen van kranten, duistere eigendomsverschuivingen;

— Een crisis van de opiniepers: teloorgang inderdaad van de klassieke partijkranten, maar ook een veralgemeende inkrimping van de opiniewaai;

— Een technologische crisis door de omschakeling naar totaal nieuwe zet- en drukprocedures, die minder arbeidsintensief zijn en minder hooggeschoolde en gediversifieerde arbeidsbekwaamheid vereisen;

— Een sociale crisis met syndicale problemen rond het omschakelingsproces en in het algemeen een toenemende sociale onrust in de grafische sector;

— Een crisis van het redactionele proces: wie is journalist? Hoe evolueert de toegang tot en de organisatie van het beroep? Wat is het redactiestatuut en wat betekent redactionele onafhankelijkheid;

— Een crisis ten aanzien van andere massamedia, vooral de televisie, maar ook andere fenomenen zoals de toename van gratis gedeelde huis-aan-huis-advertentiebladen met een stijgend aandeel in redactionele inhoud.

Vijfde beschouwing: deze crisis is niet helemaal nieuw en niet overal even groot, maar er is toch in alle parlementaire regimes binnen een vrije markteconomie een gelijklopend proces.

Het bewustzijn ervan kwam goed op gang in de jaren zestig met nieuwe twijfels over het functioneren van de democratie, contestatiegolf, doorbrekend concentratieproces enzovoort en het werd acuut met de economische crisis van de jaren zeventig, vooral vanaf 1974 met een galoperende inflatie, grillige papierenprijzen, daling en grote onzekerheid over advertentie-inkomsten.

Men zou helemaal ongelijk hebben te menen dat België, zoals collega Perin liet veronderstellen, hierop een gelukkige uitzondering maakt. Wie sinds vele jaren alleen reeds de persanalyses van het CRISP-studiecentrum volgt, geregeld gepubliceerd in de interessante *Cahiers hebdomadaires*, weet welke enorme verschuivingen en schokken sinds vijftien jaar in de Belgische perswereld hebben plaatsgegrepen.

Het gaat daarbij zeker niet alleen over de overigens onloochenbare problemen in de socialistische arbeiderspers en ook in de Franstalige christendemocratische arbeiderspers. Het is een algemeen probleem van de hele opiniepers.

Aan dat specifieke probleem van een zeer gebonden partijpers is trouwens in socialistische kringen al veel meer aandacht besteed en naar oplossingen gezocht dan men dit voor andere politieke milieus kan beweren.

Iedereen kan vaststellen dat hiervoor ongewoon grote inspanningen geleverd zijn, onder meer de problematiek van redactionele onafhankelijkheid.

Maar in de huidige rechts- en marktsituatie volstaan zo'n inspanningen niet. De gemeenschap moet hiervoor oog hebben en naar accuratere middelen zoeken.

Zesde en laatste beschouwing, de opiniëring en de ganse inhoudelijke gestalte van een krant wordt trouwens niet alleen bepaald door het editoriaal en enkele politieke artikels. Het is een proces dat over alle rubrieken uitdeint, van het algemene nieuws tot en met de strips en de sportbladzijden.

Het is een proces van keuze in het nieuws, vanaf datgene wat men als zeer belangrijk ervaart tot het schijnbaar meest banale. Het is een proces van het vasthouden aan feiten, gebeurtenissen en toestanden, die vaak in andere, zogenaamde open en niet-gebonden kranten gewoon niet aan bod komen.

Het is onzin om te menen dat de Staat er zich mee zou kunnen vergenoegen een soort recht van antwoord te waarborgen aan meerdere opinies binnen één of slechts enkele krantenmonopolies.

In dit opzicht wordt de vrijheid van informatie best gewaarborgd door een zo ruim mogelijke verscheidenheid van opinies die door de dagbladers tot uiting wordt gebracht, wat meteen het blijvend bestaan van een levende en echt pluralistische democratie garandeert.

Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Eerste Minister, het komt aan de openbare macht toe ervoor te waken dat deze grondwettelijke rechten ook in de werkelijkheid kunnen worden toegepast.

In verband met sommige voorstellen die ons nu ter elfder ure worden voorgelegd door de oppositie zou het onverstandig zijn op de valreep te improviseren.

De socialistische fractie zal dit ontwerp dan ook ongewijzigd en volmondig steunen en spreekt de hoop uit dat alle andere fracties dit eveneens zullen doen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Storme.

De heer Storme. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, ter gelegenheid van de bespreking van het ontwerp van wet betreffende de opiniedagbladers zou ik graag enkele vragen en bedenkingen willen naar voor brengen.

De oorspronkelijke wet van 27 december 1974 werd ook betiteld: « tot behoud van de verscheidenheid in de opiniedagbladers ».

Bij nazicht van de parlementaire behandeling in 1973 en 1974 heb ik vastgesteld dat in het oorspronkelijk ontwerp een artikel 4 voorzag in een jaarlijks verslag door de regering over de uitvoering van de wet. Dit artikel 4 werd naderhand geschrapt.

Nu deze overheidssteun vrijwel reeds vijf jaar werd toegekend zou het interessant zijn hierover een omstandig rapport uit te brengen aan het Parlement over de wijze waarop de steun werd verleend, de resultaten die bereikt werden om daaruit voor de nabije toekomst praktische conclusies te halen.

Mag ik eraan herinneren dat de overheidssteun ter zake niet beoogde de economische steun aan bedrijven in nood, doch wel de garanderen van de grootst mogelijke verscheidenheid in de opiniedagbladers? En dan rijzen onvermijdelijk enkele vragen.

1. Kan men in het kader van deze overheidssteun aanvaarden dat financieel goedge draaiende persbedrijven directe steun verkrijgen ten laste van de gemeenschap, zonder dat rekening gehouden wordt met de door het betrokken bedrijf geboekte winsten?

Is het derhalve mogelijk enig inzicht te verwerven in de financiële structuur van de persbedrijven?

Anthony Smith in zijn boek *Subsidies and the press in Europe* sprak over een *medium with two markets*; in werkelijkheid zijn het er drie: abonent, publiciteit, overheid.

2. Bij vergelijking van de overheidssteun tijdens de laatste jaren valt er een verschuiving op, waaraan de politieke meerderheid wellicht niet vreemd is. Houdt dit geen gevaaren in voor een onevenwichtige en mogelijk willekeurige overheidssteun?

3. Bij een vergelijking met overheidssteun in andere landen, stel ik vast dat aldaar meer dan in België indirecte steun wordt verleend.

Speciaal zou ik durven pleiten voor een tussenkomst bij de opleiding en vorming van de journalisten, die dank zij onrechtstreekse steun de kans zouden krijgen om zich bijvoorbeeld bij de grote buitenlandse krantenredacties of bij internationale instellingen in het buitenland te gaan bekwalen. Dit zou een soort informatietoelage uitmaken, die aan elke krant zou toelaten over een minimumstaf van uiteenlopend sterk gekwalificeerde journalisten te beschikken.

Ook kan gedacht worden — zoals vermeld in het verslag — aan abonnementen op persagentschappen en aan de herziening van het statuut van Belga.

4. Indien het Parlement een krediet steunt ten gunste van de opiniedagbladers, kan men toch de vraag stellen of, zonder op enigerlei wijze de persvrijheid te beknotten of de pers aan welkdanig politiek regime ook te verbinden, geen betere voorlichting over de werking van het Parlement en van de commissies kan worden gevraagd. Ik denk bijvoorbeeld aan een meer uitvoerige aankondiging van wat in de commissies zal gebeuren, of een verslag over de belangrijkste politieke en wetgevende beslissingen van elke afgelopen week in het Parlement.

Dit zou toelaten in onderlinge samenwerking het parlementair werk mede te revaloriseren. Dit zou ook toelaten de burgers, die het *Belgisch Staatsblad* niet als dagelijkse lectuur hebben, te informeren over de nieuwe wetten die tot stand kwamen.

5. Wij vergeten beiderzijds wel eens dat overheid en media hoe dan ook gedoemd zijn om samen te werken.

Waarom dan niet een ruimer inzage recht in de publieke sector verlenen, mits bepaalde garanties, liever dan verder de sleutelgatpolitiek van de pers te blijven aanmoedigen?

Kan hier niet nuttig verwezen worden naar de Amerikaanse *Freedom of Information Act*?

Mijnheer de Eerste Minister, dat waren enkele vragen en bedenkingen met betrekking tot het voorliggend wetsontwerp. Mag ik van

deze gelegenheid gebruik maken om ook nog enkele punten naar voor te brengen in verband met de problematiek voor de toekomst?

De verderschrijdende omwenteling inzake electronica, viewdata, telefonie en telecommunicatie doet vragen rijzen over de mogelijkheid om een pers, die zich zou beperken tot zuivere algemene berichtgeving in stand te houden.

Het is derhalve noodzakelijk binnen de media een duidelijke werkverdeling te doen: actualiteit, gewestelijk nieuws, duiding, opiniëring en brede informatie moeten toevertrouwd worden aan de media, in functie van hun technische mogelijkheden en van hun specifieke deskundigheid.

Het voorgaande betekent ook dat een evenwichtige spreiding van de financiële middelen onder de verschillende media dient te geschieden onder meer in functie van de specificiteit van elk medium.

Uit het uitstekend verslag van de heer Van Herreweghe blijkt dat de Belgische pers op enkele jaren tijds 300 000 lezers zou verloren hebben. Nochtans was België reeds het land met de laagste circulatiecoëfficiënt per hoofd in West-Europa.

Er zijn dikwijls stemmen opgegaan voor de oprichting van een persraad. Ik zou wensen dat bij een komende discussie over het mediabeleid deze aangelegenheid zou kunnen besproken worden.

Zonder in details te treden met betrekking tot de bevoegdheden en samenstelling van deze persraad, komt het mij voor dat een dergelijk orgaan bij uitstek zou kunnen bijdragen tot een georganiseerd overleg, dat in een parlementaire democratie zo noodzakelijk is.

Het spijt mij, Mijnheer de Eerste Minister, dat ik op dat stuk de opvatting moet tegenspreken die u in de commissie hebt verdedigd. Het is niet omdat de wetgever het initiatief zou nemen voor de oprichting van een dergelijke persraad, dat de persvrijheid daardoor op enigerlei wijze zou kunnen worden bedreigd.

Een persraad zou een overlegorgaan kunnen zijn, waarin de eigen gedragscode van de journalist wordt besproken en ontworpen.

Een persraad zou de dubbele vorm van persvrijheid kunnen garanderen, in de zin die door de Franse constitutionalist Duverger werd uitgewerkt: *la liberté - participation*, het recht om zelf aan de uitoefening van het mediabeleid mede te werken, en *la liberté - résistance*, het recht om weerstand te bieden aan elke willekeurige beteugeling van de persvrijheid.

Ik moge tot slot de vraag stellen of het niet wenselijk ware, in een nabije toekomst de vijf jaar wetstoeppassing te bespreken en tevens een algemeen debat te voeren over het mediabeleid in dit land.

Het ligt geenszins in mijn bedoeling noch de opiniepers, noch de radio en TV onder enige vorm van parlementaire controle te brengen, wel integendeel. Het is precies de opgang naar een volledig onafhankelijke pers en berichtgeving — mits de nodige garanties qua deskundigheid en fair-play —, die voor deze bespreking richtgevend zou moeten zijn.

Ik moge de wens uitspreken dat wij over dit alles verder zouden kunnen praten in een algemeen mediabeleidsdebat.

Ik stel u de vraag, Mijnheer de Eerste Minister, of nu de wet definitief wordt, wij niet het gevaar lopen niet meer in de gelegenheid te worden gesteld hierover jaarlijks te debatteren. (*Applaus op de banken van de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Perin.

M. Perin. — Monsieur le Président, Monsieur le Premier Ministre, mes chers collègues, je suis désolé de n'avoir pu, mais je l'ai fait en commission, encore que non-membre, assister à la totalité du débat en séance publique. Hélas! la commission de la Réforme des Institutions siégeait ce matin et je devais m'y trouver. Il se peut d'ailleurs que, d'un moment à l'autre, elle soit appelée à voter sur les résolutions. C'est là un des inconvénients des débats de fin de session. A s'en tenir à la lettre de nos horaires et de nos ordres du jour, certains sénateurs, dont votre serviteur, devraient se trouver simultanément en séance publique, en commission de la Réforme des Institutions et en commission de l'Intérieur! Trois endroits différents, au même moment, pour les mêmes personnes, c'est vraiment beaucoup! Les parlementaires devraient avoir le don miraculeux d'ubiquité, et le Premier ministre encore plus, je crois! (*Sourires.*)

Cela dit, je voudrais aborder très rapidement, en raison des circonstances que vous connaissez, le fond du problème de la presse.

Je regrette que le projet de loi se présente désormais comme un projet qui n'est sans doute pas définitif quant à l'opportunité, mais qui est juridiquement sans limite dans le temps. Toutes les lois antérieures étaient temporaires, et c'était sage. Le problème n'était pas encore mûr et, à notre avis, il ne l'est pas encore maintenant. Il eût donc été très prudent de prévoir un renouvellement d'année en année.

Nous avons beaucoup plus de réserves à formuler sur la loi actuelle que sur celle de 1974. Pourquoi? Tout d'abord parce qu'elle n'est plus temporaire, ensuite, parce que certaines modifications fondamentales antérieures, que nous n'avons pas approuvées, sont maintenues. Enfin, il y a le fait nouveau, très important, de l'arrêté royal du 14 novembre 1978. Il résulte des débats, qui ont eu lieu tant en commission qu'en séance publique, que les critères sélectifs prioritaires vont être maintenus dans les arrêtés d'exécution de la nouvelle loi, ce qui pose des problèmes de fond importants.

Première observation: la loi de 1977 a déjà modifié la loi de 1974 dans un sens assez fâcheux, que nous n'avons d'ailleurs pas approuvé. La notion « d'entité technique » inscrite dans la loi de 1974 a été supprimée dans celle de 1977. Nous savons bien qu'il s'agit là de costumes sur mesure et non pas l'objectivité de la généralité de la loi. Certains journaux, en effet, ont supprimé leur autonomie technique pour fusionner leur intendance technique avec l'infrastructure technique d'autres journaux.

Ce faisant, on croit sauver une certaine presse d'opinion, mais en réalité — méfions-nous de ce qui va se passer dans l'avenir — en maintenant la suppression de la notion « d'entité technique », vous encouragez la concentration des infrastructures.

On peut imaginer ainsi, dans l'avenir, des journaux formellement distincts, mais qui auraient la même infrastructure et, par conséquent, la même dépendance matérielle.

En ce qui concerne la politique de l'emploi, cette suppression n'a pas été favorable, puisqu'elle encourage les journaux à licencier une grande partie de leur personnel technique et ouvrier, ne gardant qu'un personnel distinct de rédaction, et nous verrons que la distinction de rédaction n'est pas si évidente dans la pratique.

Voilà pour le passé. Vous le maintenez, nous avons donc le droit d'y faire allusion et de marquer notre désaccord.

Le présent est éclairé par l'arrêté royal du 14 novembre 1978, date assez significative puisqu'elle se situe à la veille de la dissolution des Chambres. Prendre un arrêté royal aussi décisif quant à la manière de sélectionner les journaux pour leur octroyer des subsides à la veille de la dissolution des Chambres, quand l'exécutif toujours en fonction a la certitude qu'il ne devra pas s'en expliquer devant le Parlement, avouez que c'est inquiétant. Je sais qu'il y eut des péripéties au sein de l'ancienne majorité à propos de l'aide à la presse mais c'est sous le gouvernement précédent, qui a duré 18 mois, qu'il eût fallu prendre ses responsabilités au moment où le contrôle parlementaire s'exerçait toujours.

A la lecture du rapport, il semble que l'intention du gouvernement ne soit pas de modifier fondamentalement le système instauré par l'arrêté royal du 14 novembre 1978. Sans doute, le présent projet de loi ne reprend-il, pour le transformer en disposition législative permanente, que l'article 2 de l'arrêté royal qui fixe les conditions d'agrément.

Première observation critique quant au fond; si je ne me trompe, le plancher de 7 500 exemplaires va se trouver légalisé. Nous trouvons cela fâcheux. Si les critères sélectifs prévus à l'article 3 privilégient les journaux qui occupent le plus grand nombre de journalistes et qui comptent le plus grand nombre de pages rédactionnelles, à la limite, l'Etat belge, Monsieur le Premier Ministre, va par privilège subsidier des journaux qui sont de moins en moins lus. Plus l'opinion publique, en raison de sa liberté de choix, se détache spontanément de la lecture de certains journaux, plus ceux-ci seront financés par l'Etat. C'est tout de même un paradoxe assez extraordinaire.

Qu'à notre époque beaucoup de libertés proclamées au siècle passé — et qui étaient des libertés contre l'Etat — deviennent des libertés grâce à l'Etat, nous voulons bien en convenir. C'est une évolution que l'on ne peut critiquer dans l'absolu, c'est vrai en droit social et même en matière d'usage de la liberté d'opinion, notamment par la voie de la presse. Nous ne nions pas qu'actuellement, toute la presse est en difficulté; je ne parle pas de faillite, car il convient de faire une nuance entre les deux notions. Nous regrettons de ne pas avoir été exactement informés au sujet de la situation financière de l'ensemble des journaux, soit par le gouvernement, soit par le Parlement qui aurait pu décider une enquête. Nous avons dû nous informer par nos propres moyens en interrogeant l'un ou l'autre membre des sociétés de presse. Nous regrettons de n'avoir pas reçu des informations plus rigoureuses et plus complètes, notamment à propos de journaux dont les titres sont repris dans le document n° 139 de la Chambre, daté du 14 juin 1979. Nous avons l'impression que même les journaux sains, dont le taux de lecteurs est en croissance ou honorablement stabilisé, sont à la corde. Il m'a été dit que certains journaux très importants réalisaient un bénéfice annuel de quelques centaines de milliers de francs, ce qui signifie qu'un rien suffirait pour que le bénéfice se transformât en mali. Je ne nie donc pas que l'intervention de l'Etat

soit nécessaire, même pour des journaux qui ont la faveur de l'opinion publique, ce qui est prouvé par l'ampleur du tirage.

Si l'Etat se conduisait avec une rigueur absolue mais absurde — plus d'aide indirecte, plus d'intervention même modifiée de cette aide indirecte —, tous les journaux quotidiens pourraient se trouver en déficit et un grand nombre d'entre eux en état de faillite ou de préfaillite. Le problème existe donc. C'est la manière de le résoudre qui appelle nos réserves. Parlons de la presse francophone. La situation est, en effet, très différente d'une communauté à l'autre et les remarques faites à ce sujet sont justifiées. Des journaux dont on connaît le succès, qui est réel — le CIM donne les chiffres tant du tirage que du taux de lecture — sont subsidiés à raison d'environ 2 millions 162 mille francs. Ce chiffre revient constamment. C'est le subsidium minimum. D'après nos informations, ce subsidium, si modeste soit-il, est devenu nécessaire et sans lui, ce n'est pas 100, 200 ou 300 mille francs de bénéfice que certains journaux sains pourraient annoncer, mais au contraire un léger déficit qui, à la longue, pourrait devenir dangereux.

Le gouvernement aurait dû s'informer et informer le Parlement sur la situation financière de l'ensemble des journaux et constater que même les journaux à rendements normaux éprouveraient des difficultés. Pour subsidier avec objectivité et efficacité, le gouvernement aurait dû chercher un procédé plus objectif d'aide indirecte accentuée. Car l'aide indirecte est objective. L'aide que vous utilisez depuis le 14 novembre 1978 est une aide sélective. Est-elle justifiée? Elle le serait s'il y avait une indication objective et sérieuse dans le comportement de l'opinion publique.

Si vous maintenez comme privilège l'aide sélective et prioritaire aux journaux qui ont moins de 50 mille exemplaires et moins de 75 millions de francs de recette publicitaire, mais au moins — chiffre dérisoire inventé pour le *Drapeau Rouge* — 7 500 exemplaires de tirage par jour, vous choisissez de soutenir, dans une proportion de 62,19 p.c. de l'ensemble du crédit total pour la presse francophone, les journaux de la première catégorie, dits prioritaires. Plus de la moitié de votre aide va donc délibérément à des journaux que le public boude. Pour être aidé prioritairement, il faut que vous soyez de moins en moins lu. C'est tout de même assez aberrant. Quand on descend dans la réalité brutale et concrète, on voit bien de quoi il s'agit. Mettons franchement les pieds dans le plat.

Voici, les chiffres le prouvent, les journaux privilégiés. Du côté francophone, dans la catégorie prioritaire, ce n'est pas 2 millions, mais 12 millions 800 mille qui est le chiffre clé, indicatif. C'est *La Cité*; c'est la société SODEPE, c'est-à-dire *Le Peuple*, *Le Travail*, *Le Monde du Travail*; c'est la presse démocrate-socialiste du *Journal et Indépendance*. C'est donc la presse la plus liée, il faut le dire franchement, aux organisations de partis et de syndicats. Il y a bien une exception, une presse conservatrice, c'est la Société de Presse et de Publicité Hainaut-Namur-Brabant: *Le Rappel*, *L'Echo du Centre*, *le Journal de Mons*. Ce journal aurait pu se remémorer avec d'autres journaux. C'est son problème. Il n'appartient pas aux parlementaires d'indiquer aux journaux comment ils doivent se réorganiser et se remémorer pour survivre.

Il s'agit là d'une exception. Mais les journaux qui ont motivé la loi de 1974 et surtout l'arrêté royal du 14 novembre 1978, qui n'a pu être soumis à la critique parlementaire, sont ceux que j'ai indiqués.

J'en conclus, Monsieur le Premier Ministre, que nous nous orientons vers un système qui ne tient pas compte de l'opinion publique, mais, au contraire, de ce que l'on peut appeler les corps intermédiaires, lesquels prévalent sur elle.

Quel est le critère fondamental de l'aide? Ce n'est nullement le comportement des citoyens, mais les anxiétés des structures partisans, politiques et syndicales.

Or, je constate que plus un journal est lié étroitement et notoirement à une structure partisane et syndicale, moins il est lu. Il ne m'appartient pas de porter un jugement de valeur sur le comportement des citoyens, mais il se fait que les lecteurs n'apprécient guère ce genre de presse, et l'aiment de moins en moins.

J'ai souligné en commission que cette désaffection ne représente pas, pour la démocratie, un péril quelconque. Il n'existe aucune corrélation, ni dans ce pays ni dans d'autres, entre le comportement politique, notamment électoral des citoyens, et le choix des journaux. D'importantes formations politiques ont, en effet, un corps électoral de loin supérieur à leur corps de lecteurs, comme le montre le taux de lecture établi par le CIM. Ceci signifie que les citoyens déterminent leur vote en fonction de convictions qu'ils ont acquises par tous moyens, et pas nécessairement par la voie de la presse.

Ce qui est important, c'est que toutes les opinions, même minoritaires, puissent s'exprimer par la voix de médias. S'il est un jour un remède à apporter, il devra être trouvé dans ce sens.

Ce remède ne doit pas nécessairement être d'ordre législatif. Il se peut qu'il soit apporté spontanément par la presse. Certains journaux, bien que ne se privant pas du droit de porter des jugements de valeur, ouvrent leurs colonnes aux opinions différentes, y compris de celles de leur conseil d'administration et de leur rédaction. Les tribunes libres, les répliques, les comptes rendus de congrès, les résolutions des partis et de groupes sont largement diffusés dans les journaux.

Sans doute ces derniers ont-ils des tendances favorables à l'égard de telle ou telle formation politique; je songe à certains journaux qui se portent bien. Ils ne sont cependant pas étroitement associés à une structure partisane.

La Libre Belgique a une orientation doctrinale, nul ne l'ignore. Si elle avait le malheur d'établir une connexion organique avec le bureau du PSC, elle perdrait la moitié des ses lecteurs et serait aussitôt en faillite. Aussi ne le fait-elle pas et le PSC ne sollicite-t-il pas un tel changement organique.

Je prends *Le Soir* dont les sympathies sont visibles à l'égard de certains courants d'opinions largement répandus, notamment dans l'agglomération bruxelloise. Si ce quotidien devenait l'organe officiel de presse soumis hiérarchiquement au bureau du FDF, il ferait faillite le lendemain ou, en tout cas, dans un délai très court.

Par contre, ces quotidiens, malgré le droit qu'ils ont de prendre position — et ils ne s'en font pas faute, usant avec raison de la liberté de la presse qui existe dans notre pays —, ouvrent néanmoins systématiquement leurs colonnes à des opinions qu'ils ne soutiennent point.

L'avenir de la liberté d'opinion par la presse va dans ce sens et ne réside pas dans le subventionnement de journaux délaissés par le public.

Monsieur le Premier Ministre, par cette législation, vous ne soutenez pas la presse d'opinion, mais la presse partisane de structure. Dans ce pays, les structures intermédiaires, partis et syndicats, comptent plus que l'opinion publique! Comment voulez-vous, dès lors, que le groupe d'opposition libérale accepte une orientation de ce genre?

La menace de notre société de demain, la menace de notre liberté est là, elle ne vient pas du gouvernement car il est lui-même faible et dépendant des structures partisans.

Il faut le dire à l'occasion de ce débat et y revenir sans cesse: la menace pour la liberté vient des structures partisans qui se font subsidier par l'Etat.

Puis-je ajouter que certaines conditions ne sont pas effectivement respectées? On a supprimé à tort la notion d'entité technique en 1977, mais on a maintenu celle d'entité rédactionnelle. L'exigence de distinction entre les rédactions est-elle réellement respectée dans les faits?

Il suffit de lire certains journaux pour s'apercevoir que s'ils ont, en effet, une équipe de rédacteurs — qui va probablement grandir, puisque, malgré la diminution du nombre de leurs lecteurs, plus les entités de presse compteront de rédacteurs, plus elles recevront d'aide de l'Etat —, ces rédacteurs n'écrivent pas forcément des articles distincts; outre une entité technique commune, certains journaux publient des pages rédactionnelles communes elles aussi. Je me demande d'ailleurs ce que font les journalistes. Sans doute se partagent-ils la besogne, car, de toute façon, on n'écrit pas à deux...

Ces pages rédactionnelles communes n'interviennent pas dans vos critères, Monsieur le Premier Ministre. Il suffit que soit formellement constatée l'existence d'une équipe de rédacteurs composée de M. Un tel et de Mme Une telle d'un côté, de MM. X et Y et de Mme Z de l'autre; peu vous importe si, finalement, leurs journaux impriment partiellement les mêmes pages.

Vous allez droit vers l'artifice en octroyant des subsides à des équipes qui ne font même plus des choses totalement différentes et qui sont en quelque sorte «contemplées» par les militants des structures qui vous imposent ce genre de législation. Ce n'est pas de la liberté de presse. C'est de la participation, de la syndicalocratie, et vous en êtes tributaires!

Nous l'avons vu antérieurement: dans toute coalition existe une fraction arithmétique indispensable au vote de confiance, ayant un lien de dépendance étroit à l'égard de l'une ou de l'autre de ces structures. Et c'est ce que je redoute.

D'aucuns me reprocheront peut-être d'avoir fait à nouveau de l'«antiouvriérisme» puisque ce sont des journaux ouvriers chrétiens, comme *La Cité*, ou socialistes qui sont visés par ma diatribe.

Je répliquerai ceci. Il résulte des données chiffrées fournies par le CIM, cet organisme privé chargé de vérifier le tirage et le taux de lecture des journaux, auquel vous faites officiellement confiance, que

ladite classe ouvrière, même lorsqu'elle vote pour les démocrates-chrétiens au sein du PSC ou pour les socialistes, ce qui est son droit, ne lit pas, en fait, les journaux correspondants.

Une grande partie de la classe ouvrière ne veut pas lire les quotidiens des structures qui se réclament d'elle. Il y a là un compte à régler entre cette classe ouvrière et les journaux qui prétendent exprimer une opinion qui l'ennuie manifestement puisqu'elle « n'lit d'autres! C'est le droit de tous les citoyens, quelle que soit leur classe sociale, donc ouvriers compris, de lire les journaux qu'il leur plaît et d'éprouver une répugnance grandissante pour la presse partisane. Je le constate une fois de plus; ce n'est pas un vœu que j'émet, je n'ai pas à exhorter la population qui, d'ailleurs, ne m'entendrait pas. Ces gens veulent s'informer autrement, en lisant d'autres journaux, et se forgent leur conviction politique librement, en subissant également d'autres influences que celle de la presse. C'est leur droit.

Je puis maintenant porter un jugement de valeur: pour la liberté dans l'avenir, je me réjouis de ce comportement, de ce réflexe des membres de toutes les classes sociales qui refusent de suivre un journal unique, parce qu'ils répugnent à l'endoctrinement unilatéral. L'opinion publique est lassée de celui-ci: elle veut connaître la vérité, sous ses diverses formes, et fait confiance aux journaux qui ouvrent leurs colonnes à toutes les opinions, d'une façon ou d'une autre. C'est dans ce sens qu'il faudrait aller.

Ma conclusion est claire. Nous approuvons le principe de l'aide à la presse, dans la mesure où nous constatons — nous ne pouvons malheureusement le faire par votre documentation — que les journaux sains, ceux qui sont réellement lus, sont eux-mêmes en difficultés financières. On ne peut les faire disparaître. C'est du côté de l'aide indirecte augmentée que la solution devrait être trouvée.

Nous ne pouvons admettre que l'Etat subventionne artificiellement des journaux qui vont spontanément vers la disparition, non par le fait redoutable d'une pression quelconque du pouvoir — il n'en est pas question dans notre société libre —, mais par la désaffection libre de l'opinion publique elle-même. Elle est notre critère, et non les structures partisans. Or, c'est le contraire que vous proposez dans votre projet de loi. Je le regrette. (*Applaudissements sur les bancs libéraux.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Kerpel.

De heer De Kerpel. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Eerste Minister, Dames en Heren, gezien het gevorderde uur, zal ik, zoals bij de rechtbank, zeer kort zijn. Mijn betoog is maar een corollarium bij wat gezegd werd door andere leden van mijn fractie, onder meer door de heren Gijs en Storme.

Sedert 1973 wordt de pers in ons land rechtstreeks gesteund. Sedert 1973 geschiedt die steun op basis van criteria en voorwaarden die moeilijk objectief kunnen worden genoemd en in feite steunen op afspraken tussen de dagbladuitgevers. Dit jaar zal deze steun in het kader van een normatieve wet bijna 225 miljoen bedragen. Dit is een verbetering, maar het is toch een niet-onaardig bedrag in de begroting. Ondanks de verbeteringen en de stap voorwaarts blijft het een door sommigen bestempelde improvisatie die jaar na jaar wordt hernieuwd. Het kan moeilijk als een voorbeeld van zuinig staatsbeheer en van zorgvuldige besteding van overheidsgeld worden beschouwd.

Uit de parlementaire documenten blijkt ten overvloede dat hier elk jaar over deze materie tussenbeide wordt gekomen. Alle argumenten pro en contra zijn al lang bekend, maar een ruim debat ten gronde blijft al jaren uit. Het is ons weer beloofd in het raam van het algemeen debat over de media. Gelet op de complexiteit van het probleem lijkt mij een groot debat veel minder dringend dan dit debat over de rechtstreekse steun aan de pers.

Een veelzijdige informatie is van groot belang voor de goede werking van onze democratie. U hebt dat reeds terecht onderstreept, Mijnheer de Eerste Minister.

Vele kranten zijn erg goed geïnformeerd over het leven in de Wetstraat, wat toe te juichen is. Als wij de kranten in hun informatieve taak willen steunen, moeten wij dat ook doen in de huidige samenleving. Ik heb echter sterk de indruk dat de rechtstreekse steun aan dagbladbedrijven nog niet verloopt volgens een coherent, bevredigend en adequaat systeem. Er bestaat een wetgeving om bedrijven in nood te helpen. Zou hierop in de eerste plaats geen beroep moeten worden gedaan? De rechtstreekse steun aan de kranten werkt — en dat heeft niemand ontkend — in hoge mate marktverstorend en zelfs verstarrend. De meeste Vlaamse dagbladen zijn fundamenteel gezond, ook al omdat binnen de markt een aantal jaren geleden een aantal fusies werden tot stand gebracht. Iedereen is er niet gelukkig om dat een aantal van deze gezonde ondernemingen nog elk een slordige tien miljoen krijgen. Dit heeft niet veel zin. Misschien moet het

enkel maar dienen om de steun van de overheid aan een paar kranten die ze wel kunnen gebruiken, minder opvallen te maken.

Bovendien rijst met de verstrekking van rechtstreekse steun aan kranten een nieuw gevaar waar ook de verslaggever, de heer Van Herreweghe, heeft op gewezen. Lopen de krantenredacties niet het gevaar financieel afhankelijk te worden van de overheid? De kranten die steun ontvangen behandelen deze materie zeer terloops of behandelen ze helemaal niet. Dat is een veeg weifelend teken.

Een krant die voor zijn voortbestaan helemaal van overheidssteun afhankelijk is, zal moeilijk op termijn zijn onafhankelijkheid op redactioneel gebied tegenover deze overheid volhouden. Dat betekent concreet dat de verscheidenheid in de opiniepers via deze onverwachte weg direct wordt bedreigd. Wij hebben al een officieel *Staatsblad*; er moet er geen tweede bij worden gemaakt.

Mijnheer de Voorzitter, Minheer de Eerste Minister, Dames en Heren, is het niet beter de onrechtstreekse steun aan de pers op te voeren? Het is mij vrijwel onbegrijpelijk waarom tot nog toe de regering nog geen gebruik heeft gemaakt van advertenties in de pers, van informatie over nieuwe wetten, besluiten of reglementen die alle burgers rechtstreeks interesseren. Collega Gijs noemde het verstaanbare communicatie en collega Storme noemde het algemene veelzijdige voorlichting.

Sta mij toe dit te illustreren met een paar voorbeelden.

Ik geef wel toe dat korte mededelingen in deze jachtige tijd vlug verdunnen en als rook opgaan in de lucht. Onlangs heeft de minister van Verkeerswezen bij koninklijk besluit beslist dat bij parkeermeters die niet functioneren voortaan een voertuig mag worden geparkeerd op voorwaarde dat de parkeerschijf wordt aangebracht. Dit is een belangrijke en nuttige mededeling die in alle kranten zou mogen verschijnen, omdat zij alle automobilisten aanbelangt. De regering kan ook voor meer belangrijke wetten of besluiten gebruik maken van advertenties in de kranten. Waarom zou de samenstelling van de regering zelf, met de gewestelijke en de gemeenschapscellen en de respectieve bevoegdheden, niet op initiatief van de regering als advertentie gepubliceerd worden? Dit maakt de structuur van de macht meer doorzichtig en het brengt de macht dicht bij de burger.

Terloops wil ik erop wijzen dat de politici soms een te grote neiging vertonen om het nieuws via radio of televisie te laten meedelen, terwijl daarvoor toch al regeringsmededelingen bestaan.

Dit is goed in zover op deze wijze de positie van de kranten niet wordt verzwakt ten voordele van een monopoliepositie van radio en televisie.

Wie bijvoorbeeld op een vrijdagavond als lid van de regering zelf via de televisie een mededeling doet, zet de kranten een heel weekend voor schut, omdat zij pas op maandag deze mededeling, met eventuele reacties, kunnen publiceren, tenzij men erop wijst dat er nog een *Dinamische-Presse* bestaat, waarin ook op zondag vrije tribunes kunnen worden gepubliceerd.

Verder lijkt het mij vanzelfsprekend dat de belangrijke vormen van onrechtstreekse steun aan de pers, zoals de lage preferentiële posttarieven zonder meer verder zouden blijven bestaan, en in de gegeven omstandigheden zelfs nog worden opgevoerd zoals in onze buurlanden.

Als besluit van mijn uiteenzetting deel ik de mening van de Eerste minister, waar hij van oordeel is dat regering en Parlement zich zo weinig mogelijk rechtstreeks met de pers moeten inlaten, zoals door de oprichting van bijvoorbeeld « nationale persraden ». Dit is werk voor de pers zelf.

Ik herhaal dan ook de kernvraag van mijn betoog: in welke mate zou de bestaande wetgeving voor hulp aan bedrijven in nood een systeem van rechtstreekse betoelaging aan de opiniepers kunnen aanvullen of vervangen? Ondanks deze summiere en voor de hand liggende beschouwingen, die ik als corollarium bij de betogen van mijn collega's uit de fractie wilde maken, wil ik vertrouwen stellen in de Eerste minister en het ontwerp, met de verbeteringen dat het inhoudt en de stap voorwaarts dat het betekent, goedkeuren. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Ik stel de Senaat voor deze bespreking hier te onderbreken. (*Instemming.*)

VOORSTEL VAN WET — PROPOSITION DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De heer van Waterschoot heeft een voorstel van wet ingediend tot reglementering van het beroep van bouwpromotor-projectontwikkelaar.

M. van Waterschoot a déposé une proposition de loi tendant à réglementer la profession de promoteur immobilier.

Dit voorstel van wet zal worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Cette proposition de loi sera traduite, imprimée et distribuée.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur sa prise en considération.

Nous reprendrons nos travaux cet après-midi à 14 heures 30.

Wij zullen onze werkzaamheden deze namiddag te 14 uur 30 hervatten.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 12 h 40 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 12 u. 40 m.)